

Vpl. Pyhäjärvi

Torstai 18. helmikuuta 2016

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 2 61. vuosikerta

Aito karjalanpaisti maistui

Tuntikausia haudutettu karjalanpaisti lisukkeineen kutsui pitoihin Helsingin Huopaslahdessa. Pöydän antimista vastasi Juhani Forsberg. SIVU 9.

Karjalan Liitolta uusi järjestötoiminnan ansiomerkki ruusukkein

Karjalan Liiton korkein järjestötoiminnan ansiomerkki ruusukkein voidaan myöntää aiemmin liiton kultaisen ansiomerkin saaneelle.

Ansiomerkin saaminen edellyttää, että hen-

kilöllä on erityisen merkittäviä ansioita vastuullisissa liiton, piirin tai erityistapa-uksissa seuran luottamustehtävissä.

Ansiomerkin myöntää Karjalan Liiton hallitus. Hakuaika on tammikuun lop-

puun mennessä. Poikkeuksena vuosi 2016, jolloin hakuaika on helmikuun loppuun mennessä.

Päätös on saatavissa 2-3 kuukauden kuluessa kirjallisen anomuksen saapumisesta.

Myös Karjalan Liiton piirakkamestarin arvonimi myönnetään hakemuksesta Karjalan Liiton jäsenseurojen jäsenille.

Hakemuslomake tulee toimittaa Karjalan Liittoon 29.2. mennessä.

Hämeen parhaat

Hämeen Liikunta ja Urheilu (HLU) valitsi latinalaistanssin maailmanmestarit Mikko Kaasalaisen ja Adrienn Fitorin (kuvassa vas.) Hämeen viime vuoden parhaiksi urheilijoiksi. HLU palkitsi viime vuoden parhaita urheilijoita ja urheilun taustahenkilöitä viidennen kerran järjestetyssä Hämeen Sporttigaalassa Tampereella 22.01.2016. Tanssiparin taipaleesta kerrottiin Vpl. Pyhäjärvi-lehden numerossa 12/2015.

KAUKO KAASALAINEN

Konevitsan luostarin tukijoukot kokoontuivat

Konevitsan Luostarin toimintaa tukevan Konevitsa ry:n perustamisesta tulee tänä vuonna joulukuussa kuluneeksi 25 vuotta. Vuosikokous pidettiin helmikuun alulla Helsingissä, eturivissä vasemmalta luostarin museonhoitaja Anna Veskre-senskaja, tulkkina kokouksessa toiminut, yhdistyksen pitkäaikainen entinen pj. Helena Pavinskij ja luostarin johtaja igumeni Aleksandr. Kuva: Heikki Jääskeläinen.

18. helmikuuta 2016

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat murroksessa

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöllä on takanaan pitkä historia. Vuosi 2015 oli säätiön 68. toimintavuosi. Säätiön varoista huolehtimisen lisäksi säätiöllä on kaksi muutakin varsin tärkeää tehtävää; Vpl. Pyhäjärvi-lehden julkaiseminen sekä vuosittaisten Vpl. Pyhäjärvi-juhlien järjestäminen yhdessä paikallisen karjalaseuran kanssa.

60 vuotta säännöllisesti ilmestynyt lehti elää omaa elämänsä ja voi hyvin. Tilajamääräkin on pysynyt edelleen noin 1300 tuntumissa. Tästä lämmin kiitos kaikille lehden tilaajille, lukijoille ja avustajille.

Ensimmäiset muistoni Pyhäjärvi-juhlista ovat vuodelta 1954 Kauvatsalta. Vaikka olin silloin vielä varsin pieni poika, ovat muistikuvat näistä juhlista edelleenkin varsin vahvat. Juhlien alkuvuosina juhlaväkeä saapui pienillekin paikkakunnille runsaasti. Kauvatsallakin kerrottiin kaksipäiväisessä juhlassa olleen noin 1000 vierasta. Ainakin seuratalo oli sunnuntain päiväjuhlassa tupaten täynnä.

Rankasta sateesta johtuen urheilukentällä pidettäväksi aiottu tilaisuus piti siirtää sisätiloihin, jossa tunnelma oli tiivis ja kosteahko.

69 kertaa järjestetyllä juhlalla on edelleenkin vahva merkitys karjalaisen ja pyhäjärveläisen identiteetin säilymisen kannalta. On mukava tavata vanhoja tuttuja, vaihtaa kuulumisia ja kysellä jaksamisista. Monelle varmaankin tapaaminen ja tarinointi ovat edelleenkin juhlan parasta antia.

Viime vuosina juhlat ovat muuttuneet ja ovat edelleen muuttumassa. Yksipäiväinen juhla hakee edelleen muotoaan, iltamat ja muistojen ilta ovat jääneet pois, Kaiun muistoviesti on jälleen herätellyt henkiin ja juhlille pyritään järjestämään paikallista oheishjelmaa. Tulevan kesän juhlat Tuusulanjärven maisemissa ovat jo uutterassa valmistelussa. Tuloksen näemme heinäkuussa.

Vpl. Pyhäjärvi-säätiön hallinto tutkii mahdollisuutta järjestää vuoden 2017 juhlat Pyhäjärvellä. Juhlien pitomahdollisuus riippuu varsin monista asioista, kuten paikallishallinnon suhtautumisesta juhlaan, majoituspaikkojen tarjonnasta, talkooporukan löytymisestä ja kansainvälisestä poliittisesta tilanteesta.

Kaiken varalle ainakin kirkon muistomerkkiä ympäröivä aita uusitaan tulevana kesänä. Pitää toivoa, että asiat menevät kaikilta osin myönteisesti eteenpäin.

Juhlien jatkuminen ja onnistuminen tulevinakin vuosikymmeninä on paljolti kiinni siitä, miten saamme sekä karjalaseurojen että Vpl. Pyhäjärvi-säätiön toimintaan mukaan aktiivisia sitoutuneita pyhäjärveläisyyden ja karjalaisuuden nuoria vaalijoita. Pelkillä vanhoilla voimilla toiminta kuihtuu ja ajan mittaan loppuu. Nuorissa on tulevaisuutemme. Tavataan Vpl. Pyhäjärvi-juhlissa sunnuntaina 10.7.2016.

TUOMO HINKKANEN
hallintoneuvoston vpj.

70. Vpl. Pyhäjärvi-juhlat Järvenpäässä sunnuntaina 10.7.2016.

Tervetuloa 70. Vpl. Pyhäjärvi - juhlille Järvenpäähän sunnuntaina 10.7.2016

Nyt jo 70. kertaa järjestettävät Vpl. Pyhäjärvi-juhlat vietetään Tuusulanjärven ainutlaatuisessa kulttuurimaisemassa. Juhla on viime vuoden tapaan yksipäiväinen sisältäen messun, Kaiun muistoviestin sekä pääjuhlan.

Ympäristön kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet antavat kuitenkin

hyvän syyn tulla Järvenpäähän jo lauantaina. Näin voit omatoimisesti liittää juhlaiviikonloppuun tutustumiskäynnin esimerkiksi Halosenniemeen, Ainolaan

ja Lottamuseoon. Näistä vierailukohteista sekä lähialueen majoitusmahdollisuuksista kerromme tulevissa lehdissä.

Ohjelma 10.7.2016

JÄRVENPÄÄN KIRKKO

Klo 9.45

Seppelapartioiden lähettäminen

Klo 10 – 11.15.

Messu

JÄRVENPÄÄN SEURAKUNTAOPISTO

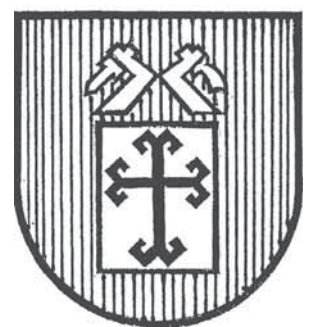
Klo 11.30 – 14.00 Ruokailu

Klo 12.30 – 13.30

Kaiun muistoviesti-kilpailu

Klo 14.30 – 16.00

Pääjuhla

Tarkempi ohjelma, kulkuyhteydet ja tapahtumakartta esitellään kesällä ilmestyvässä juhlanumerossa.

Kutsu Vpl. Pyhäjärven voimistelu- ja urheiluseura ”Kaiun” muistoviestiin

Perinteinen Kaiun muistoviesti on avoin ja leikkimielinen viestijuoksukilpailu kaikille halukkaille. Viestiin voi osallistua mikä tahansa 3-5 juoksijan porukka: oman karjalaiseuran jäsenet, sukulaiset, perhejoukkue tai ystävät.

Rajoituksia iän tai sukupuolen suhteen ei ole.

Kilpailumatka on perinteinen 1000 metriä. Kunkin juoksijan osuus on 200–600 metriä, mistä joukkue päättää itse.

Ilmoittautumismaksu on 20 euroa / joukkue.

Viestin tarkemmat säännöt ja maksuohjeet ilmoitetaan tulevissa lehdissä.

Ilmoittautua voi jo nyt (viimeistään 2.7.2017 mennessä):

Reijo Paussu re.paussu@gmail.com tai puh. 0500 305 825

Vatakuja 1 A 4, 00200 Helsinki

Nyt porukalla kisaamaan ja lystiä pitämään!

Kaiun muistoviestin mitaleita.

Keikyästä avustustyöhön Kyproksele

Elokuun 26. päivän aamu-
na nostimme – Liisa Mat-
ti Pohjolaisen tytär, ja
miehensä Pentti, matka-
laukkumme hyvän ystä-
vämme Esa Suutarin pa-
kettiautoon ja matka kohti
Helsinki-Vantaan lentoase-
maa alkoi. Lensimme Kio-
van kautta Larnakaan, Kyp-
rokselle.

Vastassa ensimmäisenä
oli helle. Olimme Larna-
kassa vähän ennen puolta-
yötä, mutta mittarissa oli
lämpöasteita silloinkin yli
30. Vastassa olleilla autoilla
siirryimme sitten asuinpaik-
kaamme Nicosiaan, maan
pääkaupunkiin.

Olimme tulleet Suomen
evangelisluterilaisen kan-
sanlähetyksen vapaaehtoi-
sina lähetystyöntekijöinä
auttamaan Kyproksele ih-
miskaupan uhrien parissa
ja hyväksi työtä tekemään
Rendicin, Pia ja Rene,
perhettä. Liisan tehtävänä
oli opettaa Rendicin pe-
ruskouluikäisiä lapsia, 2-6-
luokkalaisia. Perheen nuor-
inainen kävi esikoulua
kansainvälisessä koulussa
ollen välillä vanhempien sis-
sarusten mukana ”Sitruu-
napuun koulussa”, joksi
kotikoulu oli nimetty.

Koulua pidettiin kon-
reettisesti asuntomme olo-
huoneessa. Nimensä kou-
lu oli saanut talon edessä
kasvavista sitruunapuista.
Pentti avusti Liisaa opetta-
en matematiikkaa ja histo-
riaa, välillä äidinkieltäkin.
Pentillä oli myös Kyproksen
lähetyskentän rahaliik-
kenteen ja kirjanpidon teh-
tävät.

Alku aika oli melko tuka-
laa. Päivälämpötila pysyt-
teli sitkeästi yli 40 asteen,
yölläkin 25 asteen vaiheilla.
Lisäksi kiusana oli Lähi-
idästä tullut hiekkapölypii-
li, joka pysytteli saaren pääl-
lä toista viikkoa. Saharasta
tuleva hiekkapöly on täällä

tuttu ilmiö, mutta se tällä-
läisten mukaan menee ohi
muutamassa tunnissa, vii-
meistään päivässä. Tällaista
sitkeää hiekkapölyä eivät
vanhemmatkaan tälläiset
muistaneet ennen koke-
neensa. Suojautumiskeinoja
ei varsinaisesti ollut. Ulko-
na tapahtuvia toimintoja,
kuten lasten liikuntaharras-
tukset, peruutettiin.

Joulua kohti lämpötila
laski ja päästiin suomalaisit-
tain oikein hyviin ulkoilu-
saihin. Tälläisten mielestä
toki 15-20 astetta on jo
kylmää!

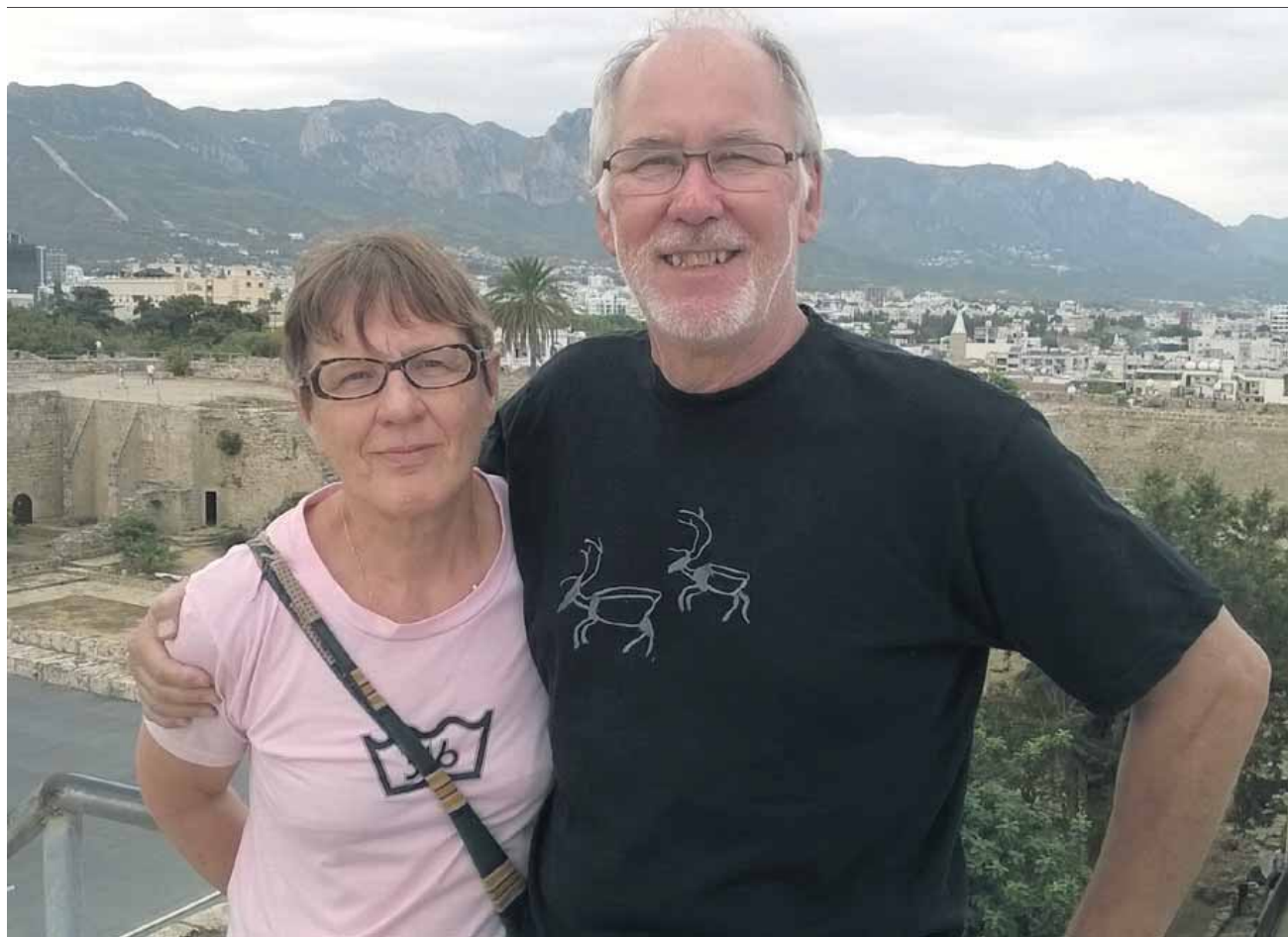
Kypros on seksiperäisen
ihmiskaupan yksi pahim-
mista alueista. Maan ase-
ma, saari, tuo tietysti myös
oman lisänsä. Passinsa me-
netettyään täällä on ja py-
syy vielä varmemmin kuin
mantereella. Tyttöjä tuo-
daan tänne idästä, Afrikan-
ta sekä entisistä Itäblokin
maista väkijoukko tai hou-
kuttelemalla, uskotellulla
työpaikalla. Työn luonne
sitten vaan paljastuu nope-
asti.

Ilman passia ja useimmi-
ten kielitaidottomina tytöt
ovat ”isäntänsä” armoilla.
Keskimääräinen työura on
kuuluma seitsemän vuotta
päättynyt väkivallan, huu-
meiden yliannostuksen tai
aidsin seurauksena.

Näiden tyttöjen saami-
seksi ulos bordelleista ja
sitten uuden elämän alkuun
työtä tehdään. Työtä olisi ja
pitäisi tehdä tässä asiassa
myös ja nimenomaan mies-
ten keskuudessa, täällä ja
muualla. Jos ei olisi kysyn-
tää, ei tarvittaisi tarjontaa-
kaan.

Kypros on Sardinian ja
Sisilian jälkeen Välimeren
kolmanneksi suurin saari.
Asukkaita on, eri tietoläh-
teissä vähän vaihdellen, noin
1.150.000. Pääkaupunki
Nicosiassa reilut 300.000.

Etäisyydet ovat suoma-

Liisa ja Pentti Rantanen käynnillä pohjoisessa, Kyreniassa.

laisittainkin lyhyitä. Kauas-
han täällä ei pääse, meri
tulee vastaan. Vuoristoisuus
vaikuttaa kylläkin sen, että
moottoriteitä lukuun otta-
matta aikaa matkaan kuluu
enemmän kuin suomalaisit-
tain kilometrimäärästä
päättelisi.

Saarella on kaksi vuoris-
toa: koillisessa Kyrenian,
tai Pentadaktilosin vuoret
ja luoteessa Troodosvuor-
et. Välissä tasanko, jossa
mm. Nicosia sijaitsee. Ni-
cosiasta molemmat vuor-
istot näkyvät upeasti. Met-
sät täältä on hakattu kah-
teen-kolmeen otteeseen, ja
jokuomat ovat kuivina val-
taosan vuodesta.

Kypros on monelle suo-
malaiselle tuttu saari, turis-
teille ja sotilaille. Kypros
itsenäistyi Iso-Britannian
alaisuudesta vuonna 1960.
Välittömästi, tai jo sitä en-
nenkin, alkoivat levottomu-
udet saaren kreikkalais-
peräisten ja turkkilaisperäis-
ten kansanjoukkojen kes-
ken. Kreikkalaisperäiset
asukkaat eivät välttämättä
olisi itsenäisyyttä halunneet-
kaan, vaan liittymistä Kreik-
kaan.

Joka tapauksessa YK lä-
hetti tänne joukkojaan, mu-

kana suomalaisia rauhan-
turvaajia. Kypros oli suo-
malaisille toinen rauhantur-
vakohde, ensimmäinenhan
oli Suezillä 1956.

YK:n joukkojen tehtävä-
nä oli valvoa ”vihreää lin-
jaa” Nicosiassa. Nimensä
linja on tarinan mukaan saa-
nut erään brittipuuseerin
käyttämästä värikynästä, jol-
la hän piirsi kartalle linjan,
jonka etelän puoleinen alue
kuuluu kreikkalaisväestölle
ja pohjoisosa turkkilaisvä-
estölle. Linja on edelleen
olemassa, nykyisin jatkuen
koko saaren poikki. YK:n
joukot valvovat linjaa edel-
leen. Suomalaisia sotilaita
ei saarella enää tällä hetkellä
ole.

Vuonna 1974 silloinen
Kreikan sotilasjunta halusi
liittää Kyproksen Kreik-
kaan. Tästä Turkki sai ai-
heen lähettää joukkojaan
saarelle. Turkkilaisjoukot
miehittivät saaren pohjois-
osan, noin 37 prosenttia
saaren pinta-alasta. Tilan-
teen vakiinnuttua kreikka-
laiset lähtivät, turkkilaiset
jäivät. Pohjoisosa julistautui
itsenäiseksi Pohjois-Kyp-
roksen turkkilaiseksi tasa-
vallaksi. Itsenäisyyttä ei ole
tunnustanut muut kuin

Turkki.

Raja joka tapauksessa sul-
keutui, vihreä linja jatkettiin
koko saaren poikki. Noin
200.000 kyproslaista joutui
tuolloin ”karjalaisten” tiel-
le. Noin 170.000 ihmistä
joutui jättämään kotinsa ja
kaiken ja siirtymään poh-
joisesta eteläpuolelle ja vas-
taavasti noin 30.000 ihmis-
tä toiseen suuntaan. Nämä
haavat näkyvät ja kuuluvat
ymmärrettävästi tänäkin
päivänä.

Raja pysyi tälläisille ih-
misille totaalaisesti suljettuna
vuoteen 2003 asti. Turistit
pääsivät Nicosiassa kyllä-
kin rajan ylittämään, mutta
paikalliset asukkaat eivät
missään. Nykyään rajan yli-
tys on mahdollinen kaikille.
Vuonna 2007 purettiin Ni-
cosian vanhankaupungin
kauppakadulta Lidrakselta
katuesteet, ensin etelä- ja
sitten välittömästi myös
pohjoispuolelta. Nyt katua
pitkin pääsee kävelen pas-
sia näyttämällä puolelta toi-
selle ilman vaikeuksia.

Tämä vuosi, 2016, on
nimetty täällä ”toivon vuo-
deksi”. Uudenvuoden pu-
heissaan kummankin val-
tion päämiehet vakuuttivat

tahtoon saada yli 10 vuot-
ta jatkuneet neuvottelut sel-
laiseen vaiheeseen, että saa-
ren yhdistyminen konkreet-
tisesti voisi alkaa. Yhdisty-
misprosessi olisi varmasti
vaikea ja pitkä, mutta erit-
tään toivottava. Tämä koh-
ti kriisejä ja sekasortoa kul-
keva maailma tarvitsisi täl-
laisen toiseen suuntaan kul-
kemisen signaalin. Tarvitsi-
si kipeästi!

Rendicin perhe palasi jou-
lun aikaan Suomeen. Me
jatkamme kevätkauden kui-
tenkin vielä täällä Kyprok-
sella. Tänne saapui toinen
perhe, joka on täällä huhti-
kuun loppuun asti. Heillä
on myös kolme peruskou-
luikäistä lasta, joiden ope-
tuksesta huolehdimme.

Västaräkki ja peipponen
tulivat tänne viettämään jou-
lua kanssamme. Olemme
sopineet niiden kanssa, että
yhdessä sitten palaillaan
Suomeen.

Hyvää talven ja kevään
aikaa sekä Taivaan Isän siu-
nausta teille Pyhäjärvi-leh-
den lukijat sinne Suomeen.

LIISA JA PENTTI
RANTANEN

Karjalan Liiton naistoimikunnan käsityökilpailu jatkuu maaliskuun loppuun asti

Naisen tai miehen,
tytön tai pojan
kansanpuku tai sen
pukukokonaisuuden
osat

Karjalan Liiton naistoimi-
kunnan käsityökilpailussa
voi tehdä kansanpuvun tai
pukukokonaisuuden osia.

Vuoden 2016 kilpailutyö
on tekstiili-, puu- tai metal-
lityö, tai muusta materiaa-
lista valmistettu työ. Kil-
pailuun ei oteta vastaan vi-
rallisia kansallispukuja tai sen

osia. Laajalti tunnettuja kar-
jalaisen naisen kansanpu-
kuja ovat feresi ja sarafaa-
ni. Lisäksi on toteutettu
muuta karjalaisia kansanpu-
kuja.

Miehen asu voinee olla
flanelli- tai muu piikkopai-
ta ja soveltuvat asusteet.
Työssä voidaan käyttää osi-
na perinteiseen pukeutumi-
seen kuuluvien asujen ma-
teriaaleja ja malleja.

Kilpailuun osallistuvista
töistä asetellaan näyttely
Karjalaisiin kesäjuhliin Sei-

näjoella 2016. Päätymis-
päivään mennessä tulee toi-
mittaa piiriin vastaavalle val-
mis työ tai valokuvia, vi-
deokuvaa tms., paperilla,
cd- tai dvd -tallennuksena.
Mukaan liitetään sekä ku-
vaus asun tekemiseen pe-
rusteista ja materiaaleista.

Kilpailija ei saa käyttää
suunnittelussa tai toteutuk-
sessa muiden apua. Kilpai-
lutyö pitää olla kilpailun
päätyttyä osallistujan omis-
tuksessa. Varsinainen työ
toimitetaan omaan karja-

laisseuran piiriin naistoimi-
kunnan vastaavalle. Piirit
valitsevat oman piirinsä
voittajat. Valtakunnallinen
arviointi on Seinäjoella
10.6.2016. Piirin edustaja
palauttaa oman alueen työt
tekijöille kesäjuhlien jälkeen.
Sarjat:

Sarja A: Asukokonaisuus
Sarja B: Asun osa, esim.
pusero, miehusta, liivi, pääl-
lysvaate
Sarja C: Nauha, pitsi, pää-
hine, koru tms.
Sarja D: Laukku, kengät tms.

Kilpailu päättyy
31.3.2016.

Piirien naistoimikuntien
edustajat tiedottavat ja an-
tavat lisätietoja kilpailusta
omassa piirissä eri tilaisuuks-
sissa.

Osallistuminen edellyttää
Karjalan Liiton jäsenyyttä
tai osallistumismaksun mak-
samista.

Lisätietoja

ANNE PÄRSSINEN,
anneparssinen@gmail.com.

ajankohtaista
asiaa
www.
karjalanliitto.fi

Rakas äitimme ja mummomme
**Hilkka-Liisa
Lehtinen**
o.s. Matikainen

s. 2.5.1924 Vpl. Pyhäjärvi
k. 10.1.2016 HUITTINEN

*Surun kyynelten läpi
loistavat onnellisten päivien
kultaist muistot.*

Kiittäen ja kaivaten
Marju ja Matti
Johanna, Tomi, Max ja Mila
Juha ja Pirkko-Liisa
Tiina, Maija ja Mikko
Kaisa
muut sukulaiset ja ystävät

Siunattu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.
Erityiskiitokset Annalan palvelukodille
äitimme hyvästä hoidosta.

Rakkaamme

**Ilmi Maria
HEINONEN**

o.s. Kaasalainen

s. 25.12.1925 Vpl. Pyhäjärvi
k. 13.1.2016 Längelmäki

Äitiä, mummoa ja isomummoa
rakkaudella muistaen

Raija ja Pekka
Riku ja Tanja
Sanna, Antti ja Anni
Timo

Tapio
Marjukka, Pasi, Eveliina, Eevi ja Elias
Salla, Janne, Anki ja Aava
Marjatta ja Armas
Mikko
Matti, Tia ja Anton
muut sukulaiset ja ystävät

*Kertokaa Karjalaan liitävät linnut,
kumpuni kukilta kuiskaus tää.
Polkuni vaikka kauaksi kulki,
Karjalan sineen sieluni jää.*

Siunaus toimitettu 6.2.2016 Längelmäen kirkossa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Pyhäjärvi-lehti

julkaisee
joka numerossa tietoja
perhetapahtumista, kuten
merkkipäivistä, edesmenneistä
ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin aina kysyä
asianosaisilta luvan
tietojen julkaisuun.

vpl. **Pyhäjärvi**

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Kirkonsanoma

Äidin ikävä

Posti tuo kotiimme joitakin erityisiä lehtiä, kuten tämän oman Pyhäjärvi-lehtemme sekä erinäisiä tiedotteita ja liikkeitten mainoksia. Lehdet tulee luetua, tiedotteet silmäiltyä ja mainokset pantua pois sitä mukaa, kun niitä tulee.

Konevitsa ry:n jäsentiedotteessa (3/2015) ennen joulunpyhiä oli kirjoitus, joka herätti kiinnostuksen ja pysäytti lukemaan. Hallituksen puheenjohtaja, luterilaisen kirkon arkkipiispan entinen sihteeri, rovasti Heikki Jääskeläinen pohtii nyt näköjään ikääntyessään asiaa, mikä itseänikin on alkanut askarruttaa, nimittäin Neitsyt Mariaa.

Jääskeläinen kirjoittaa, että ehkä juuri siksi niin monet luterilaiset hakeutuvat mielellään ortodoksisen liturgiaan tai katolisen messuun. Nytkin haikailen päästä pyhiinvaellukselle katolisen kirkon piispan Teemu Sippon ja oman kirkkomme piispan Eero

Huovisen ohjauksessa ja matkassa Roomaan. Matkan yksi sisällöistä on juuri Neitsyt Maria.

Rovastimme Heikki kiiteyttää hakeutumismme haikailun syvään perustuntoon: "Näihin meitä vetää äidin ikävä". Tiedotteita painettaessa on lauseen oikealle puolelle ladottu kuva ja teksti: *Lomonosovista löytynyt, Konevitsaan palannut Konevitsalaisen Jumalanäidin ikoni*. Meille karjalaisjuurisille ei tarvinne selittää ikonia, nykykielen muotisanaa.

En usko, että "äidin ikävässä" todellakaan olisi kysymys pelkästään omasta äidistä, joka "synnytti minut" (Lauri Viita), taikka omasta vanhenemisesta, joka herkistää mielen rakkaisiin muistoihin. Ei siis "pelkästään", mutta kuitenkin jotenkin on.

Tietysti muistoissani on äitini elämää Pyhäjärveltä syntymisestä traagisena vuonna 1918 aina vaiheikkaan elämänsä pääty-

miseen Harjavallassa 95-vuotiaana pari vuotta sitten, sen mitä hänen elämästään tiedän. Kaikki se herkistää oman äidin ikävään.

Mutta miten tämä "yhdistyy" Konevitsalaisen Jumalanäidin ikonissa? Onko se ollenkaan mahdollista? Vai onko se heresiaa, harhaoppia? Onko äitini "mukana" Jumalanäidin ikonissa!

Vanhemmiten ajattelee kummallisesti. Mutta kummallisesti on ajateltu ennenkin, kun on yritetty julkituoda jotakin, mikä ei oikein sanoiksi väännä. Opiskelualjalta 60-luvulta muistan kunnioitetun professorimme Seppo A. Teinosen (joka kääntyi katolisuuteen elämänsä viimeisinä vuosina Espanjassa) opetusta symboliikan peruskurssilla.

Kysymyksessä oli kummattoman kirkon (Khalkedon v. 451) perusdogmi Kristuksen jumalallisen ja inhimillisen luonnon "yh-

distymisestä". Teinosen värikkäästi kuvaaman prosessin jälkeen päädyttiin kirkolliskokouksessa kaikkien yllätykseksi hyväksymään ratkaisu ja tunnistus (joka siis edelleen on voimassa), että Kristuksessa on "yhdistettynä" Jumala ja ihminen 'sekoittamatta, muuttamatta, jakamatta ja erottamatta'. Kristus on Jumala ja ihminen.

Tähän Khalkedonin kaa-vaan minä vetoan, kun "katson" Jumalanäidin ikonissa Jumalan ainosyntistä Poikaa, Kristusta. Hänessä – ja vain Hänessä – näen äitini. Ja uskon äidistäni sen, mitä Lauri Viita niin kauniisti sanoo: "Äidit vain, nuo toivossa väkevät, Jumalan näkevät". Oman äidin ikävä voi olla lohdullista omassa kirkossanikin, sillä Jumalanikävää sekin on. Olisin olematon, ellei äitiä olisi.

RAIMO VUORISTO

Muistoja kerätään sotien jälkeisestä ajasta:

Millaista oli perheissä jatkunut sota?

Keruu jatkosodan jälkeisen perhe-elämän muistitiedosta on menossa ajalla 1.10.2015–31.5.2016.

Syyskuussa 1944 solmittiin välirauha Suomen ja Neuvostoliiton välille, mutta saapuiko rauha silloin myös suomalaisiin koteihin? Päätyikö sota sen kokeneissa perheissä koskaan?

Sota vaikutti syvästi ja usein pysyvästi kaikkien perheenjäsenten elämään. Yhä edelleen tuhannet 1940–50-lukujen lapset pyrkivät ymmärtämään sodan kokeneiden isiensä ja äitiensä muutosta.

Perheissä jatkunut sota? -keruussa keräämme sekä omakohtaisia että muilta, esimerkiksi sukulaisilta kuul-
tuja muistoja sotienjälkeisestä perhe-elämästä. Keruu liittyy laajempaan, Suomen Akatemian rahoittamaan tutkimushankkeeseen, jossa tutkitaan, miten sotaan liittyviä perhe-elämän ongelmia käsiteltiin ja työstettiin niin perheiden sisällä kuin laajemmissa tukiverkostoissa.

Kirjoituksissa voit pohdita esimerkiksi seuraavia teemoja.

Rauhan tulo ja perheiden paluu yhteen

Millaisena muistat sodan päättymisen ja perheesi yhteenpaluun? Kerro esimerkiksi, miten pitkät erojaksot vaikuttivat jälleennäkemiseen, kuinka tutulta tai vieraalta äitisi, isäsi tai sisaruksesi tuntuivat.

Minkälainen oli perheesi kokoonpano heti sodan jäl-

keisinä vuosina, asuiko luonanne esimerkiksi sukulaisia tai evakkoja?

Kuvaile perheesi elämää heti sodan päättymisen jälkeen.

Lapsen paikka sotienjälkeisessä perheessä

Minkälaisena muistat kotisi tunnelmapiiriin? Tunsitko olosi turvalliseksi kotona? Kerro mahdollisista turvatomuuden kokemuksistasi.

Kerro saamastasi kasvatuksesta ja huolenpidosta. Miten näet sotakokemuksen tai talousvaikeuksien heijastuneen vanhempien tai huoltajiesi käytökseen, esimerkiksi kasvatukseen, kurinpitoon tai tunne-elämään?

Kerro siitä, missä määrin vietit tai jouduit viettämään aikaa kodin ulkopuolella, ystävien ja tovereiden kanssa.

Jos koit lapsuudessasi vaikeita asioita, niin mistä sait voimaa vastoinkäymisen kestämiseen: ystäviltä, uskonnosta, luonnosta, elokuvista, kirjoista.

Rauhanaikaan sopeutuminen

Mitä muistat sodasta palanneiden miesten ja naisten käytöksestä ja mielialasta, mahdollisista sopeutumisen ongelmista, esimerkiksi ärtyneisyydestä?

Miten asumisen järjestelyt, esimerkiksi mahdollinen asumisen ahtaus, vaikuttivat perheesi elämään?

Miten sotavammat, niin fyysiset kuin henkiset, vaikuttivat perheesi elämään?

Kärsitkö itse tai joku perheenjäsenesi sotaan liittyvistä painajaisista tai pelkotoista? Kerro niistä.

Miten alkoholi ja sen käyttö näkyi perheessä? Kerro siitä, jos läheisesi hakivat tai saivat ulkopuolista apua juomisen ongelmiinsa, esimerkiksi AA-kerhoista.

Tunsitko tai tiesitkö entisiä sotilaita, jotka sodan päättymisen jälkeen ajautuivat huntingolle, esimerkiksi kodittomuuteen? Kerro näistä henkilöistä.

Kerro, milloin sodan vaikutukset alkoivat hälvetä omassa perheessäsi.

Sodan kokemukset ja muistot

Miten esimerkiksi miesten rintama- tai muista sotakokemuksista puhuttiin perheessäsi?

Kuvaile, millaisia tunteita sota ja sotaan liittyvät kertomukset sinussa herättivät.

Onko sinulla muistoja tai tietoja entisten sotilaiden tapaamisista, jotka saattoivat tapahtua saunassa, kuppiloissa tai esimerkiksi ryypporukoissa?

Viimeaikoina on puhuttu paljon sodan kokeneiden ihmisten psyykkisistä traumaista. Tunnistatko asiaa oman tai tuntemiesi perheiden kohdalla? Kertoisitko myös näistä muistoistasi.

Keruuon järjestävät Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitos ja Suomen Kirjallisuuden Seura SKS.

Tiedotamme keruun tuloksista syyskuussa 2016. Kaikkien vastanneiden kesken arvomme kirjapalkintoja.

Vastausohjeet

Kirjoita omalla kielelläsi. Voit osallistua omalla nimelläsi tai nimimerkillä.

Tekstien pituutta ei ole rajoitettu. Aiheen käsittely ja tyyli ovat vapaat. Kirjoita vastaukseesi oma ja mahdollisen haastateltavan suostumus siihen, että lähetämäsi aineisto arkistoidaan nimellä tai nimimerkillä SKS:n arkistoon.

Käsittelimme henkilötietoja luottamuksellisesti ja jos julkaisemme aineistoa, julkaisemme sitä nimettömänä, ilman tunnistamisen mahdollistavia henkilötietoja. Tutustu SKS:n arkistoon keruuohjeisiin.

Lähetä kirjoituksesi 31.5.2016 mennessä postitse osoitteeseen

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, arkisto, PL 259, 00171 Helsinki, merkitse kuoreen tunnus "Sota"

sähköpostin liitetiedostona osoitteeseen keruu@finlit.fi, merkitse aihekenttään otsikoksi "Sota"

tai netistä löytyvällä lomakkeella: www.finlit.fi — Arkisto- ja kirjastopalvelut — Hankinta ja kokoelmapolitiikka — Keruu — Perheissä jatkunut sota?

Vanha keinutuoli, tuo uskollinen palvelija

57-vuotias Mikko Matinpoika Vesikko osti keinutuolin hyvän ystävänsä Antti Karosen huutokaupasta Porsaanmäen kylässä vuonna 1915.

Mikko ja hänen vaimonsa Maria (o.s. Matikainen) asuivat kylän korkeimmalla paikalla, talossa, jonka olivat rakentaneet Tuomas, Pekko ja Mikko Vesikko 1800-luvun loppupuolella.

Mikon ja Marian perheeseen kuuluivat silloin 18-vuotias Matti, 14-vuotias Aukust ja 11-vuotias Hilja. Perhe kasvoi, kun Matti avioitui Jaaman tytön Maria Kaasalaisen kanssa v. 1918 ja ensimmäinen lapsenlapsi Toini Maria syntyi 1919, Tellerervo Helena 1922 ja Veikko Mikko 1925.

Aukust ja Siviä Laulajainen Sortanlahdesta vihittiin vuonna 1928 ja heille syntyi v. 1929 tytär, joka sai tätinsä ja mummonsä mukaan nimen Hilja Maria. Hilja-täti avioitui noitermoisen Juho Kaasalaisen kanssa 1923, he muuttivat Noitermaahan ja tytär Hilikka-Liisa syntyi 1924.

96-vuotias Toini kertoo, että he sisarukset ja serkkukset saivat silloin tällöin iloita keinutuolin vauhdista, mutta äijä istui usein keinussa ja lepuutti kipeää jalkaansa. Hovin suuri karju oli purrut äijää jalkaan vuosia aiemmin ja pureman seurauksena siihen oli tullut hermovaurio. Toini muistaa, kuinka he lapset usein ihmettelivät kahta suurta loukkua äijän jalan molemmilla puolilla ja miettivät, mahtavatko loukut vielä kasvaa suuremmiksi.

Kymmenen hengen ja kolmen sukupolven suurperhe muutti vuonna 1929 suurempaan, Tuomas Matinpoika Vesikon tyttärensä Varpun perheelle rakentamaan taloon. Varpu lapsineen oli muuttanut lapsineen Jaamaan leskeksi jäätyään.

Keinutuolikin kannettiin uuteen kotiin, noin 100 metriä kylään päin mäenrinteessä olevaan taloon. Toini muistaa, että keinutuoli oli uudessa talossa keskellä tupaa. Tähän taloon syntyi lisää pieniä liekuteltavia ja keinuja. Teuvo Matinpoika syntyi 1931 ja Mikko Aukustinpoika 1934.

Äijän liikkuminen oli käynyt huonommaksi ja mummo auttoi äijää keinutuoliin ja siitä pois. Kun liikkuminen tuli yhä vaikeammaksi, auttoi häntä väliin Matti, väliin Aukust ja lopulta molemmat pojat yhdessä auttoivat isäänsä liikkumisessa. Äijän tehtävänä sairauden aikana oli ollut lasten vahtiminen, mutta ajan mittaan hän ei jaksanut enää sitäkään tehdä.

Keinutuolin verkkainen keinahdus toi helpotusta ankaraan, jatkuvaan kipuun.

Hän oli surullinen, kun uuden talon ikkunasta ei ollut näkymää kauniille Kii-majärvelle, kuten oli ollut Vesikon vanhassa talossa.

Sittemmin äijän jalkaan tuli kuolio ja lopulta hänet täytyi viedä Viipuriin sairaalaan. Mikko Matinpoika Vesikko kuoli jalkaleikkauksen jälkeisiin lisätauteihin vuonna 1932 Viipurin lääninsairaalassa.

Muutama vuosi äijän kuoleman jälkeen rupesi Aukust yhdessä Mikko Vesalan kanssa rakentamaan perheelleen omaa taloa. Talo valmistui 1937 lähelle Vesikon vanhaa taloa. Mummo muutti Aukustin perheen mukana ja halusi ottaa keinutuolin mukaansa, kertoo Mikko. A.p.

Vain kaksi vuotta sai keinutuoli keinahdella uudessa kodissaan, kun tuli lähtö marraskuussa 1939. Mikko A.p. muistelee:

"Keinutuoli kävi muiden mukana evakossa Alavudella ja Huittisissa, jossa syntyi uusi pieni keinuja, Aukustin ja Siviän kuopus Hilikka. Vuonna 1941 mummo ja viisihenkiseksi kasvanut Aukustin perhe pääsivät takaisin kotiin maaliskuussa 1943. Kotona oli hyvä olla toista vuotta, mutta edessä oli toinen lähtö kotoa Karjalasta, kohti tuntematonta.

19.06.1944 oli isä 43-vuotispäivänään autioituneen Porsaanmäen kylän viimeisiä lähtijöitä. Evakokuorma oli jo valmis, mutta hän huomasi vielä keinutuolin, sieppasi sen syliinsä, nosti kuormaan ja köytti vahvasti päällimmäiseksi.

Kuormaa veti nuori tamma ja mukana kulki sen keväällinen varsa. Kun pieni varsa ei jaksanut enää kävellä, sitoi isä hevosen pitkän nuoran päähän ja nosti keinun kuormasta. Isä istui liekuttelemaan ja lepuuttamaan jalkojaan siksi aikaa, kun hevonen söi ruohoa ja varsa juoksenteli ympäriinsä. Matkan edetessä aina kun pieni varsa väsyi yhä enemmän, teki isä kärrtiin tilaa, köytti varsan jalat yhteen ja nosti sen kyytiin.

Isän matka oli pitkä. Hän kulki kuormineen Keuruulle, johon muu perhe ja halvaantunut mummo olivat myös saapuneet. He pääsivät asettumaan Välikyn taloon, johon tulivat myös setäläiset.

Mummo joutui raskaan ja uuvuttavan matkan jälkeen Keuruun kunnalliskotiin. Veljekset perheineen saapuivat Huittisiin, Aukustin perhe syyskuussa ja Matin perhe lokakuussa. Sinne he saivat tiedon, että mummo oli kuollut 8.11.1944".

Olivia 5 v. ja Daniel 2 v. Aro kotonaan Lempäälässä vuonna 2015 keinumassa Vesikon vanhan äijän keinutuolissa.

Keinutuolikin oli tuotu Huittisiin, jossa asuinpaikkoja olivat Lauhan Takala, Lauttakylän nimismiehen talo, oma talo Vesiniityllä, Lauttakylän Kiviranta ja vihdoin oma talo Vampulan Matkusjoella.

Mikko oli vihitty huittislaisen Sirkka Nurmisen kanssa Huittisten kirkossa. Vuonna 1956 syntyi esikoinen Raija, 1957 Raili ja 1962 maaliskuussa Matti. Äijä Aukust kuoli samana vuonna kesäkuussa, hän ehti vielä nähdä pienen pojanpoikansakin.

Mikko kertoo, että keinutuolissa ovat monet istuneet, siinä on moni pieni lapsi nukutettu rauhalliseen uneen ja isommat lapset ovat kinastelleet istumisvuoroista. Siihen ovat pienet lapset yrittäneet nousta, mutta eivät ole päässeet ilman apua. Joskus on joku pudota muksahtanut lattialle ja seurauksena on ollut pitkä määrittely.

Usein sanottiin: "Käy sie valehtelija paikal", johon toinen vastasi: "En taia käyvä ko siin joutuu juomaa

enite saijuu".

Muutaman kerran keinutuoli on kaatunut taaksepäinkin. Mikko muistaa, että keinutuoli on aina ollut musta ja se on maalattu kolmeen kertaan uudestaan. Naapuri Porsaanmäeltä, Väinö Isopahkala, maalasi sen kahdesti Huittisissa ja Mikko A.p. kerran. Yhden naulan on Mikko naputellut tuoliin toiseen jalakseen.

"Ukot"-tarinassaan kuvailee Mikko hauskaasti, kuinka kolme ukkoa Huittisten Vesiniityllä viettää rattoisaa hetkeä tarinoitten ja menneitä muistellen. Porsaanmäen naapuri ja hyvä ystävä, inkeriläinen Juho Hännikäinen sanoo syötyään ja sajut juotuaan: "Käiki nii kehtoittammaa, mie taiankin loikoo vähä aikaa tuos kiikkutuolis".

Pian kuuluu nukkuvan Juhon tasainen hengitys. Jonkin ajan kuluttua ovi kolahtaa, Juhon vaimo Helena on tullut hakemaan miestänsä kotiin: "Pitl ähtie tuota ukkuo etsimää ko kaikke päivää pittää olla kyläs. Täyes unes olit ja nyt

myö lähetää kottii samal ove avauksell!" Taisi tulla Juholle kova kiire keinun mukavasta sylistä.

Mikko ja Sirkka Vesikko muuttivat Vampulasta rivitaloon Huittisiin v. 2012 ja keinutuoli pääsi uuteen kotiin heidän tyttärensä Railin tyttären Jennin perheeseen Lempäälään.

Palatessaan kotiin Karosen Antin huutokaupasta sata vuotta sitten, ei Matti Mikonpoika voinut aavis-taa, kuinka pitkän matkan hänen keinutuolinsa on tuleva kulkemaan: Karjalan kannakselta, Porsaanmäeltä monen mutkan kautta kauas Länsi-Suomeen.

Hänen keinutuolissaan keinuu nyt vuonna 2016 kuudes sukupolvi hänen jälkeläisiään. Keinutuolin elämä Vesikon suvun palveluksessa jatkuu...

Serkusten Toini Matintyttären ja Mikko Aukustinpojan kertoman mukaan kirjoittanut

PÄIVI
TOININTYTÄR

Valmistuneita

Filosofian maisteriksi yleisestä historiasta on Helsingin yliopistosta valmistunut Ilmari Pirkkamaa. Vanhemmat Stiina-Liisa ja Juha Pirkkamaa. Juha isä Väinö (1922-2006) oli syntynyt Vpl. Pyhäjärven Enkkuan kylässä.

Uusi sukututkija aloittaa päivystykset

Sukututkijan päivystykset jatkuvat Karjalan Liiton kirjastossa. Sukututkija Mikko Kuitula päivystää ensimmäisen kerran tiistaina 23.2. klo 15–18. Seuraavat kerrat ovat tiistaisin 29.3., 26.4. ja 24.5. klo 15–18.

Paikka on Karjalatalossa sijaitseva Karjalan Liiton kirjasto, Käpylänkuja 1, 3. kerros, 00610 Helsinki. Sukututkijalle voi lähettää myös sähköpostia: sukututkija@karjalanliitto.fi.

Juhlapaikka ihmetyttää

Minun oli pakko tarttua kynään ja kirjoittaa kun voin niin pahoin! Olen kevään mittaan seurannut keskusteluja tulevan kesän 70 vuotta täyttävistä Vpl. Pyhäjärven juhlista.

Järjestäjät ovat nyt "helsingiläiset", niin kuin täällä meillä maalla sanotaan. Odotin innolla, että nyt päästään näkemään ja oikein juhlimaan siellä Karjalatalossa, mikä on oikein rakennettu karjalaisille heidän tarpeisiinsa ja kokoon-tumisiin ja juhlien järjestämiseen. Mutta katinkontit, sain kuulla, että Karjalatalo onkin suljettu juuri heinä-kuuksi, jolloin nämä juhlat ovat määrä pitää.

Oh hoijaa, niinpä niin. Ajattelin silloin evakkomummona, että ei huolta, juhlien alkamispäivää varmaankin aikaistaan tai sovitetaan myöhemmäksi. Mutta toisin kävi kuitenkin. Nyt näin merkittävät 70-vuotisjuhlat ovatkin siellä, mistä on jonkinlainen katto päanpäälle saatu hankittu.

Olen todella syvästi pettynyt. Mikä koomisinta tässä jutussa on vielä, että olen itsekin tämän juhla järjestävän seuran jäsen. Mutta eihän yksi vanha karjalaisevako voi uusille sukupolville mitään.

Terveisiä kaikille täältä Keski-Suomesta sinisen järven rannalta

ANNIKKI
LINDGREN

Vernitsan kylän keskuspaikka oli Sortanlahti

Vernitsan kylän asutusalueet Haapala, Rautakorpi, Sortanlahti, Piskasenmäki ja Mukkelinmäki kuuluivat Vernitsan kylään ja Yläjärven rajoilla Hamina ja Hauvkapeli Vernitsan kylän koulupiiriin.

Rovasti Kaarle Viika avusti äitiään Impi Wiikaa aikoinaan Pyhäjärven Historian teossa. Kysyin keran Kaarelta: "Miksi Sortanlahden kylän asukkaiden lukumäärää ei ole mainittu Pyhäjärven historiassa?" Viika totesi: "Sortanlahden asukkaat niin kirkonkirjoissa kuin henkikirjarekisterissä kuuluivat kaikki Vernitsan kylän asukkaisiin."

Sortanlahti oli aikoinaan vernitsalaisten päivittäinen koulu- ja asiointipaikka. Siellä oli Valtion postilaitos ja postipankki. Viimeinen postinhoitaja oli Elsa Kukko. Haastattelin Elsa 1985 Pyhäjärvi-lehteen. Hän kertoi:

"Minulla oli sodan aikana kaikki postin ja pankin arvopaperit matkalaukussa käden ulottuvilla. Kun tuli pommituksesta hälytys, pakenin laukun kanssa suin päin metsään".

Valtion varoilla perustettu Sortanlahden koulu aloitti toimintansa v. 1893. Opettajana Gabriel Kouvo, myöhemmin Ilmari Tuohino. Kiertokoulun opettajana toimi Mandi Nuora. Sortanlahden koulun opettaja sai kaksi kertaa niin suuren palkan kuin muiden koulujen opettajat.

Vernitsalaiset kävivät Sortanlahden koulua yli 30 vuotta. Vernitsan oma koulu valmistui v. 1930 ja se ehti toimia vajaat yhdeksän vuotta ennen talvisotaa. Opettajina toimivat Ilmari Kouvo ja Kerttu Puustinen.

Sortanlahti oli vilkas liikekeskus. Siellä oli Hjalmar Kajanderin ja Kalle Kajanderin kaupat, Sortanlahden Osuuskauppa ja Ala-Vuoksen Osuusliike sekä Kalle Bruunin leipomo. Lisäksi lihakaupan ostajana ja myyjänä toimi Aarne Kajander.

Huuhkan matkustajakodin yhteydessä oli ravintola. Lempä Mäkilä matkustajakotiin oli sijoitettu myös kunnan toisen kättilön asunto ja äitien ja lasten neuvola.

Kesäisin laivaliikenne oli vilkasta ja turisteja vieraili Konevitsassa. Sortanlahden matkustajakodit tarjosivat ruokaa ja yöpymisen.

Sortanlahti oli kalakaupan keskus, joka työllisti valtaisan määrän ihmisiä. Sinne tuotiin muistakin pitäjistä kalastaneiden saaliita. Kalat toimitettiin autoilla joko suoraan Viipuriin tai Pyhäjärven rautatieasemalle, ja sieltä rautateitse eri kulutuskeskuksiin.

"On vaikea arvostella sen tulolähteen suuruutta, mikä

Pyhäjärven osalle tuli Laatokan antimista. Sortanlahdessa kyllä myytiin viime aikoina vuosittain useampien miljoonien arvosta Laatokan kaloja, mutta sinne tuotiin muistakin pitäjistä kotoisin olevien kalastajien saaliita. Mutta ei liene liikaa sanottu, että Pyhäjärven osalle ennen nykyisiä sotia tuli vuosittain kaksi miljoonaa markkaa", totesi kalastusneuvos Viljo Jääskeläinen.

Laatokan suurimman lohien saivat tarpuskalla Emma ja Aukusti Paaso Vernitsalta. Kauppias Hjalmar Kajander punnitsi lohien isolla vaa'alla: "Se on jentti 21,4 kg", totesi kauppias ihmeissään.

Satama-alue kuului Suomen valtiolle

Sortanlahdessa oli syvä ja hyvä satama. Aikana, jolloin Venäjän raja oli avoin liikenteelle ja Laatokan laivaliikenne kulki Nevan kautta Pietariin, Sortanlahti oli vilkasliikenteinen paikka kesäisin. Siellä sijaitti ensimmäinen tulli Venäjältä tullessa ja luotsipaikka, missä kaikkien tulevien ja menevien laivojen oli käytävä tekemässä tulliselvitys.

Satama oli aikaisemmin vapaa, mutta kun valtio oli parantanut sitä laittamalla kivistä laivasillan ja aallomurtajan, alettiin kantaa laivoilta tonniluvun mukaan satama- ja siltamaksuja. Aallomurtajan pituus oli 320 metriä ja sataman koko pituus oli 1,5 kilometriä. Satama oli täysin turvattu kaikilta tuulta ja riittävän syvä, tunnettu Laatokan parhaimpiin kuuluvaksi.

Aallomurtajan päässä oli Sortanlahden loistomajakka, mikä näytti vaihtumatonta valkoista ja vaihtumatonta punaista valoa. Majakka oli rakennettu v. 1894. Sen yhteydessä toimi ilmatieteellinen havaintoasema.

Sortanlahdem maa- ja metsäalueet kuuluivat Suomen Metsähallitukselle

Kun Suomen valtio sai lahjoitusmaita lunastettaessa omakseen Sortanlahden ja Vernitsan hovileirit, ne jätettiin toistaiseksi valtion haltuun. V. 1908 senaatti kuitenkin hyväksyi näitä varien tehdyn ositusehdotuksen.

Tällöin muodostettiin mm. Sortanlahden tila (547,960 ha), joka jäi metsähallituksen hoitoon Sortanlahden kauppakylän alueeksi. Kauppapaikan asuntotontit ja kauppakylälle varattu metsämaa oli siis Sortanlahden hoville kuuluneita maita. Niiden hallinta jäi Viipurin lääninhallitukselle.

Sortanlahden niemellä olevat talot olivat myös vuokramaalla. Tontit kuuluivat metsähallitukselle ja

olivat eri suuruisia. Tullihallituksen, luotsilaitoksen ja puolustuslaitoksen talot olivat kukin omalla maallaan.

Sortanlahdessa 1906 syntynyt Hjördis Lukka o.s. Fagerholm muisteli 1992 niemellä asuneita.

"Niemen kärjessä oli oli majakkavartija Risun talo. Seuraavana asuivat tullivartija Pärnänen ja tulliviskaali Grönberg samassa talossa. Sitten olivat Meskasen ja Kukon talot. Tyyne Kukko oli taitava tikkien tekijä. Tien toisella puolella oli Konevitsan luostarin talo, joka oli ympäröity aidalla. Portilla oli kello. Kun sitä soitti, munkkiveli tuli kysymään asiaa. Sama talo oli vuoden 1917 punaisten vankileirinä. Myöhemmin talossa asui taiteilija Nikolai Tscherbakoff."

"Tie jatkui, seuraavana Lundenin paja ja Lundenin talo ja samalla tontilla kauppias Hjalmar Kajanderin kauppapuoti, tukkumyynti ja leipomo. Sitten Hjördiksen koti Karl Fagerholmin talo, Oskar Huttusen talo ja Osuuskauppa. Tullivartija Arvi Tikan talo sekä rantamökki, jossa asui Rönnebergin perhe. Seuraava oli merikapteeni Olli Tampinon talo ja tien toisella puolella oli Kutterinsaari, jossa oli luotsin purjeverene laiturissa."

Sortanlahdessa oli useita valtion tullin-, luotsin-, sataman- ja puolustusvoimien virkamiehiä. Tavalliselle kansalle tärkein virkamies oli poliisikonstaapeli Heikki Huuhka. Hänestä oli sanonta "konstaapeli Huuhka ja kuusi hänen kunnista tyttärtään". Isä oli ylöpeä tyttäristään.

Sortanlahden asukkaat olivat suurimmaksi osaksi siirtyneet muualta Suomesta. Valtion sataman virkamiehet ja opettajat olivat oma lukunsa, mutta oli muitakin.

Kajanderin kauppiaiden vanhemmat olivat Orimätilasta, Lundenit Raumalta, Fagerholm Siuntiosta, vaimo Roosa Längelmäeltä, Tscherbakoff Pietarista ym.

Tässä Vernitsan kylän henkilömäärässä on jotakin pielessä. Vpl. Historiasa Vernitsan kylän asukasmäärä on 367 henkilöä. Henkikirjan mukaan ennen sotia Vernitsan asukasmäärä oli 541 henkilöä.

Henkikirjoista on tarkka kopio. Nämä "ylimääräiset 174" henkilöä asuivat Sortanlahden alueella. Tällä henkilömäärällä 541, Vernitsa oli kolmanneksi suurin kylä Pyhäjärvellä, edellä Pyhäkylä ja Konnitsa.

Vapaa-ajan toiminnat Vapaa-ajan toimintoista hyvin lyhyesti. Ensimmäinen urheiluseura Pyhäjärvellä on ollut Sortanlahden

Sortanlahden nuorisoseuran perustajat ja ensimmäinen Sortanlahden nuorisoseuran johtokunta v. 1905. Seisomassa vasemmalta: tullivartija Kustaa Adolf Pärnänen, neito Siro Grönberg, opettaja Gabriel Kouvo, kauppias Heikki Suokas, maanviljelijä Juho Sirkiä, "Korven ukko" ja maatalousteknikko O. Kuusamäki. Edessä vasemmalta: neiti Rosa Peltola, pehtori David Peltola ja hovin torppari Olli Kananen.

Jyry, joka perustettiin 1906.

Kaiun Sortanlahden piiri perustettiin 1915. Piiriin kuuluivat Riiskan, Sortanlahden, Vernitsan ja osa Yläjärven urheilijoita. Sortanlahdessa ja Vernitsalla tehtiin todella tehokasta ja hyvää työtä miesten, naisten ja nuorten voimistelussa niin voimistelusalaisa kuin urheilukentillä. Hiihdoissa saavutettiin hyviä tuloksia.

Sortanlahden Nuorisoseura perustettiin 1904. Nuorisoseurassa oli paljon urheiluseuran jäseniä ja iltoilla ja näytöskappaleilla kerättiin toiminnalle varoja.

Marttayhdistys aloitti toimintansa Vernitsalla 1923, mutta myöhemmin Sortanlahti perusti oman toiminnan Sortanlahteen 1928. Sortanlahden Suojeluskunnan puuhamiehiä olivat mm. Heikki Kuronen Sortanlahdesta ja Heikki Inkinen Vernitsalta ja Sortanlahden Lotta-Svärd osastoon kuuluivat myös Vernitsan lotat.

Uusia asukkaita

Vernitsan hovin lahjoitusmaat joutuivat valtion haltuun 1908. Vernitsalla lahjoitusmaiden lunastuksen jälkeinen järjestely kävi eri tavalla kuin muualla Pyhäjärvellä.

Vernitsan talonpojat pääsivät lopullisesti itsenäisiksi vasta v. 1924. Sen jälkeen kun hovileiri oli lunastettu lahjoitusmaan isännältä, sitä viljeltiin kauan aikaa valtion laskuun ja entiset hovin alustalaiset joutuivat torppareiksi. Torppareita oli 28. Vuonna 1908 hyväksyttiin maiden ositusehdotus ja silloin muodostettiin 74 tilaa ja 23 palstatilaa.

Kylässä oli vanhoja viljelijöitä, mutta paljon tuli uusia torppareita. Heitä tuli Savosta, Satakunnasta, Pohjanmaalta ja Hämeestä.

Ville Vattunen tuli Lipperistä katsastamaan seutua ja vapaita torppia. Hän mieltäytyi heti näkemäänsä. Peltojen vieressä oli iso suo, josta saisi lisämaata, vieressä kalaisa Laatokka. Rakennukset vaativat kokenusta ja torpan hintakin oli aika iso, mutta nuoripari uskoi selviävänsä. He muuttivat Vernitsan Haapalaan.

Uusien tulokkaiden myötä tuttua karjalanmurretta puhuttiin monella aksentilla. Heikki Misikangas tuli Pohjanmaalta. Häneltä kaa-tui heinäkuorma ja hän huusi lapsilleen. "Ilmari Ilmari ja Hilja kansa, rapijahan auttamahan, hevonen veti vinohon, kuorma meni kumohon, rapijahan, rapijahan Ilmari."

Kyläläiset maistelivat uusia sanoja ja Heikkiä alettiin

kutsua Rapija-Heikiksi.

Uudet ja tietenkin vanhatkin viljelijät tekivät suunnattomasti työtä tilojensa eteen. Valtion omistuksen aikana pelto olivat köyhtyneet, ojat puskituneet. He kuokkivat soita, raivasivat peltoja, väänsivät kiviä ja kantoja ja elämä kohentui ihan silmissä.

Opettaja Marjatta Müller julkaisi 2001 teoksen Rajamaan raskas lumo, jossa hän hyvin tarkasti ja lämmöllä kuvaa sukunsa tunteja muutosta Hämeestä Vernitsalle. Kirjoittamisen hyvänä lähteenä hänellä oli äitinsä kirjoittamat muistelmat.

Ennen talvisotaa Vernitsa oli hyvä kyläasua. Liike-elämä kukoisti Sortanlahdessa. Vernitsalla, Haapalassa ja Rautakorvessa tuli näkyviin viimeisten vuosikymmenien ahkera uuras-tus ja sen tuottamat monipuoliset tulokset niin kodeissa kuin pelloilla.

Työtä tekevä, osaansa tyytyväinen väki oli kiintynyt maihinsa, Laatokkaan ja rakkaaseen kotiseutuunsa. Rikkaita ei oltu, mutta eipä sanottavasti puutteessakaan eletty. Oliinpa vain tasaisesti toimeentulevia työtä-aitä ihmisiä.

SALME RINTALA

Laatokka lainehtii helmikuussa vapaana Konevitsaan liikennöivä alus palaa remontoituna Laatokalle toukokuussa

Vain korkeat jääryökyt olivat helmikuun 2016 alkupäivinä jäljellä niin Sortanlahden kuin Konevitsankin rannoilla pakkaskauden luoman peilikirkkaan jäätien jäljiltä, kun lauhat säät olivat sulattaneet Laatokan vapaana lainehtivaksi. Kovat pakkaset jäädyttivät joulutammikuulla Laatokan niin, että luostarin viettäessä 19.1. teofaniaa, loppiaista, luostarilta Laatokan rantaan edenneessä ristisaatossa veden pyhittäminen tapahtui useisiin vuosiin ensimmäistä kertaa jäähän avatussa avannossa.

– Odotamme jo kevättä ja yhteyksien paranemista mantereelle laivamme palatessa korjaustelakalta, kertoi luostarin johtajaigumeni Aleksandr Konevitsa ry:n vuosikokoukseen Helsinkiin Studium Catholicum tiloihin kokoontuneille.

Pietarissa UtkinaZavodj telakalla jo toissa vuodesta lähtien korjattavana ollut laiva oli helmikuun alussa 80 prosenttisesti valmis. Arvion mukaan toukokuulla liikenteeseen Sortanlahden ja Konevitsan välille palaava alus on rekisteröity vastaanottamaan 114 matkustajaa. Moottori ja muu tekniikka on korjattu, laiva maalattu ja kunnostettu sekä sisältä että ulkopuolelta. Ominaisuuksiltaan alus vastaa nyt 3. luokan jäänsärkijää.

Laivan remontti maksaa 14 miljoonaa ruplaa, mikä ylittää viidellä miljoonalla alkeperäisen kustannusarvion. Se merkisee, että menneenä vuonna lähes kaikki rahat on jouduttu laittamaan laivan remonttiin.

Sahakin toimii, villisikajahti toimeenpantu ja monta kohdetta kunnostettu Igumeni Aleksandr kertoi kokousväelle laajasti luostarin kuulumisia. Tässä vain muutamia poimintoja.

Huolimatta laivaremontin vaatimista rahallisista uhrauksista on kunnostus- ja huoltotöitä luostarissa jatkettu. Konevitsan laivalaituria on kunnostettu, jolloin voitaneen olettaa liikennöinnin sujuvan säiden sallimalla turvallisesti aikataulussaan.

Laiturin viereisestä, sen ja aallonmurtajan välisestä matalahkosta poukamasta on ruopattu rannalle runsaasti hiekkaa korkeiksi keoiksi. Poukamaa on saatu syvennettyä ja aallonmurtajaa kunnostettua tavoitteena saada poukama liki ennen sotia ollutta tilannetta.

Suomalaisia saarella käyneitä ilahduttanee tieto, että luostariin 10 vuotta sitten hankittu saha on jälleen saatu toimimaan. Luostarin puusepänverstaas on valmistanut mm. useita pöytiä ja tuoleja, esimerkiksi 200 tuolia trapesaan penkkien tilalle.

Saunaa on kunnostettu, palanut kiuas uusittu ja saunarakennuksen päätyyn rakennettu sepän verstaas. Luostarin kirjaston kirjojen luettelointi on edennyt ja muutama vuosi sitten avattuun museoon on saatu lisää näyttelyesineistöä. Museon seinät ja käytävän on maalannut omin käsin museonhoitaja Anna Voskresenskaja. Kellotapulin kellojen kielet on korjattu ja kellojen narut uusittu.

Saaren peittävän vankan metsän puustosta on raivattu pois myrskyjen kaatamat. Venäläiset metsästä-

jät apunaan muutamia suomalaisia toimeenpanivat saarella syyspuolella mittavan villisikajahdin. Näin saatiin vahinkoa saaren luonnolle ja luostarin istutuksille aiheuttanutta, kohtuuttoman suureksi kasvanutta villisikalaumojen kantaa jonkin verran harvennettua. Vikkeliksi osoittautuneista villisioista vain osa päätyi jahdissa saaliiksi. Luostarissa asuvat eivät syö mitään lihaa, mutta kaadettujen villisikojen lihat purkitettiin säilykkeiksi, joita tarjoillaan ensi kesänä luostarin rakennusmiehille.

Konevitsan Jumalanäidin ikonin elämäkertakoni
Kokouksen alkajaisiksi kuultiin ikonimaalari Ulla Vaajakallion hyvin mielenkiintoinen ja laaja esitelmä kuvakavalkadeineen Konevitsan Jumalanäidin ikonin elämäkertakonista.

Hänen maalaamansa elämäkertakoni, jossa keskellä kuvattua Konevitsan Jumalanäidin ikonin toisinta ympäröi 16 kuvaa ikonin historiasta, on nähtävissä Ulla Vaajakallion kotikirkossa, Pyhän Herman Alaskalaisen kirkossa Espoon Tapiolassa.

Maalatessaan elämäkertakonia Vaajakallio tukeutui historiatiedoissa ensisijaisesti Konevitsan Jumalanäidin ikonin käsittelyään filtri Aune Jääskisen väitöskirjaan.

Saimme kuulla selostuksen ja nähdä kuvia myös luostarin perustaneen Pyhittäjä Arseni Konevitsalaisen ikonin elämäkertakonista. Konevitsan luostariin Arseni Konevitsalaisen pyhiinjäännösarkun takaiselle seinälle 1990-luvulla päättyneen ikonin on maalannut

Ulla Vaajakallion maalaama Konevitsan Jumalanäidin elämäkertakoni löytyy Espoon Tapiolassa sijaitsevasta Pyhän Herman Alaskalaisen kirkosta. Kuvat: Heikki Jääskeläinen.

ikonimaalari Tuula Murtola. Luostarissa on esillä nykyään myös toinen, venäläisen ikonimaalarin maalaama Arseni Konevitsalaisen ikonin elämäkertakoni.

Palaan uudelleen näihin elämäkertakoneihin tulevissa lehdissä.

Yhdistyksen vetäjänä jatkaa Heikki Jääskeläinen

Luostarin toimintaa tukevan Konevitsa ry:n perustamisesta tulee tänä vuonna joulukuussa kuluneeksi 25 vuotta.

Juhlavuoden juhlinta keskittyy seuraavaan, vuoden 2017 helmikuussa pidettävään vuosikokoukseen.

Yhdistyksen toimintaan sisältyvät tänä vuonna entiseen tapaan pyhiinvaellusmatkat, talkooleirin järjestäminen 31.7.-7.8.16 sekä Konevitsassa ja seurakunnissa pidettävät, luostarista ja yhdistyksestä kertovat tilaisuudet.

Yhdistykseen kuuluu 266 jäsentä, jäsenmäärä ei ole olennaisesti muuttunut viime vuosina.

Ikonimaalari Ulla Vaajakallio kertoi Konevitsa ry:n vuosikokouksesitelmässä maalaamastaan Konevitsan Jumalanäidin elämäkertakonista.

Puheenjohtajaksi vuodesta 2013 alkaen valitun rovasti Heikki Jääskeläisen vuosikokous valitsi jatkamaan tehtävässä edelleen. Muina hallituksen jäseninä jatkavat varapuheenjohtaja Veikko Muuronen, sihteeri/taloudenhoitaja Jarmo Ihalainen sekä jäsenet Kirsti Fahler, Anastasia Injushina (uusi), Helena Rannisto ja Kirsti Rosenström-Fortelius.

KAARINA
PÄRSSINEN

Tietoja
Konevitsan
Konevitsa ry:n
toiminnasta ja luostarista
löytyy netistä
osoitteesta
www.konevitsary.fi

Konevitsa ry:n puheenjohtajana jatkava Heikki Jääskeläinen ja luostarin johtaja igumeni Aleksandr, joiden välissä taka-alalla yhdistyksen sihteeri/taloudenhoitaja Jarmo Ihalainen. Kuva: Kaarina Pärssinen.

Karjalanmatkoja 2016

25.-28.3. Pyhäjärvi, Terijoki (pääsiäinen)

20.-24.5. Pyhäjärvi, Petroskoi, Kizin saari, Sortavala, Pyhäjärvi

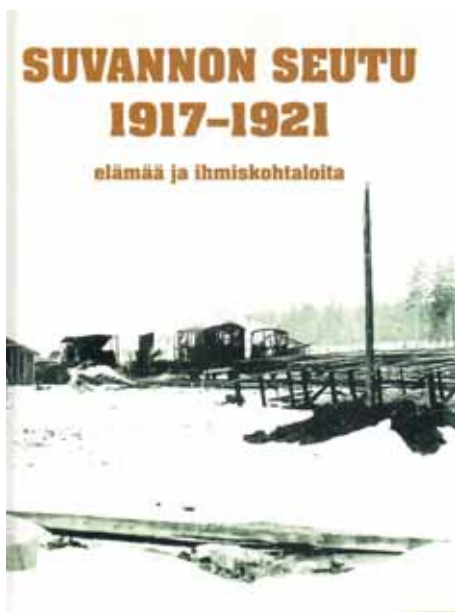
23.-26.6. Pyhäjärvi, Valamo, Rautu, Metsäpirtti (juhannus)

15.-18.7. Pyhäjärvi, Konevitsa, Rautu, Metsäpirtti

12.-15.8. Pyhäjärvi, Pietari, Terijoki

Yöpymiset toukokuusta alkaen Lomaranta Musakalla.

Tiedustelut: Heli Salminen puh, 050-5671586

Hanki historiaa kertova teos, tämä on myös arvokas joululahja!

Vuoden 2016 apurahat

Kuluvana vuonna on kaikkien rahastojen apurahojen hakuaikoja jatkettu 31.5.2016 saakka.

Tähän mennessä saapuneet vuoden 2016 hakemukset huomioidaan päätöksenteossa.

Tarkemmat tiedot rahastoista ja apurahojen hakemisesta ovat tulevan maaliskuun lehdessä.

Asiamies

KOTISEUTUMATKAT JA TAPAHTUMAT KARJALAN LIITON VERKKOSIVUILLE!

Ilmoittakaa kotiseutumatkat ja eri puolilla Suomea järjestettävät muut tapahtumat Karjalan Liiton toimistoon. Lisäämme ne liiton verkkosivuille Matkoja Karjalaan ja Jäsenyhteisöjen tapahtumia -osioihin.

Lähetä tiedot osoitteella: tapahtumat@karjalanliitto.fi.

Suvannon seudun pitäjien yhteistoimintaa jo yli kymmenen vuoden kokouksissa ja matkoilla: Hautausmaat ja muistomerkit esillä alkuvuoden tapaamisessa

Suvannon seudun pitäjäh- teisöjen edustajat kokoon- tuivat Sastamalassa Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kutsusta 30.1.2016 Pukstaavissa, Suomalaisen kirjan muse- ossa.

Yhteiset kokoontumiset aloitettiin vuonna 2005. Tämä kokous oli järjes- tyksessään 23. Aluksi käy- tiin lyhyt esittelykiertä, jon- ka jälkeen tiesimme tois- tamme enemmän. Edelli- nen kokoontuminen oli metsäpirttiläisten kutsuma- na 24.10. 2015 Vantaan Tikkurilassa.

Keskusteltiin kunkin pi- täjän muistomerkkialueista ja siellä suunnitteilla olevis- ta toimenpiteistä. Pyhäjär- vellä on uusittu sankarihau- ta-alueen aita ja kellotapu- lin paikalla on kirkosta ker- tova muistomerkki, jota ympäröivän aidan uusimi- nen on tulevana kesänä. Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkin päällä oli alun perin lyhty, joka oli hävinnyt. Yrjö Inkinen oli tehnyt uuden lyhdyn enti- sen mallin mukaan. Lyhty oli jonkin aikaa saanut olla paikallaan, mutta sittemmin tuhottu. Kolmatta lyhtyä ei ole suunnitteilla.

Käkisalmen kirkon vie- ressä on vapaussodan ja

sankarivainajien muisto- merkit, joista jälkimmäisen kivi oli lohjennut, mutta paikalliset ovat sen korja- neet.

Sakkolassa alueen sopi- mus on menossa umpeen. Sakkolan ja Raudun yhteis- selle Lahjoitusmaatalonpoi- kien muistomerkille kulke- minen on aidan vuoksi ol- lut välillä vaikeaa, vaikka sopimus alueelle pääsystä onkin olemassa. Keljan tais- telujen muistomerkkin koh- dalla ei ole ollut ongelmia.

Vuoksella on kirkolla vapaussodan ja sankarivai- najien muistomerkit. Pai- kalliset ovat luvanneet tal- kooapua.

Metsäpirtin perinteinen talkoomatka on 3.5. Lah- joitusmaatalonpoikien muistomerkki on saanut olla rauhassa. Juhlat ovat kotiseudulla tulevana kesä- nä.

Räisälässä opastaulun pys- tytytys on suunnitelmassa. Luvattu myös paikallista talkooapua.

Raudun edustajia ei ollut nyt tapaamisessa paikalla, mutta elokuussa 2015 su- vantolaisten matkalla todet- tiin kaiken olevan kunnos- sa ainakin Larin Parasken muistomerkillä Raudun Pal- kealassa. Tikatsun hautaus-

maalla on edelleen tehty kunnostustöitä, kuten edel- lisistä Rautulaisten lehdistä on saatu lukea.

Muistomerkkien ja hau- tausmaiden listaus Suvan- non seudun alueelta ja lin- kitys karttaan ja verkkosi- vuille on joillakin pitäjäh- teisöillä valmista ja toisilla suunnitelmassa.

Käydyssä keskustelussa ilmeni, että paikalliset joh- tajat eivät voi päättää, ai- noastaan antaa lausuntoja, asiat hoidetaan nykyisin Käkisalmissa. Niinpä hyvä olisikin tehdä yhteinen päi- vitettävä muistio siitä, mi- ten Käkisalmen päättäjien/ Venäjän viranomaisen kanssa käytävät neuvotte- lut tulisi hoitaa. Luettelossa mainittaisiin myös pitäjien nykyiset rajat ja kuka on alueen johtaja.

Pitäjien omia talkoomat- koja on tulevana kesänä. Vuosittainen yhteinen Kar- jala-matka on nyt suunnit- teilla reitille Sortavala-Pet- roskoi-Pietari 2.-6.8.2016.

Pitäjälapaset-kilpailu Käkisalmi-säätiö on päät- tänyt järjestää kilpailun Kä- kisalmi-lapasmallin löyty- miseksi.

Ideaa pidettiin hyvänä

kunkin pitäjän oman mal- lin saamiseksi. Malli-paket- tiin tulee neulomisohje ja siihen kuuluvat langat.

Taito Etelä-Karjala olisi hyvä yhteistyökumppani. Kilpailuohjeita odotetaan ja tiedotetaan sitten lehdissä asian etenemisestä. Taito Pirkanmaan sivulla voi tu- tustua mm. Sastamalan la- pas-malliin.

Pitäjäjuhlille odotetaan runsasta yleisöä

Merkittiin tiedoksi tulevan kesän pitäjäjuhlia, joihin kannattaa osallistua ilman pitäjärajoja:

- * Käkisalmi 12.6. Heinolassa.
- * Vuoksela 12.6. Tammelassa.
- * Metsäpirtti 2.7. kotiseudulla Metsäpirtissä.
- * Räisälä 3.7. Kiukaisissa.
- * Pyhäjärvi 10.7. Järvenpäässä.
- * Sakkola 7.8. Juupajoella
- * Rautu 27.-28.8. Mikkeliissä.

PIRJO KIIHALA, kokouksen sihteeri

Kokousväkeä kirjastonhoitajan työpaikalla Pukstaavissa. Kuva: Yrjö Inkinen.

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Ilmoita muutos toimitukseen tai verkkosivujemme lomakkeella.

Nautittavana aitoa karjalanpaistia ja elävää musiikkia

Vpl. Pyhäjärvi-seuran kut-su karjalaiseen pitopöytään ei kaikunut kuuroille korville. Helsingissä Huopalahden kirkon seurakuntasali täyttyi kynttiläpäivän aattona viimeistä pöytää ja tuolia myöten. Yhteensä meitä oli 80 kaikenikäistä ruokavierasta.

Seuramme kunniapuheenjohtaja, piirakkamestari ja näiden pitojen kokki Juhani Forsberg kertoi pitopöydän antimista ja antoi samalla vinkin mehevän punakaalisalaatin valmistamisesta.

Karjalanpaisti oli hautunut kirkon keittiön uunissa aamuvarhaisesta alkaen, noin kuusi tuntia. Tuoksu oli makuhermoja kutkuttava. Piirakat mestari oli leiponut ja paistanut tutussa kotiuunissa ja kotona valmistuivat myös värikkäät raasteet ja salaattit. Puuhaa hänellä riitti koko viikoksi. Onneksi seuramme emäntiä oli apuna pitopäivänä.

Raikas marjakiisseli päätti erinomaisen aterian ja oli aika antaa myös sielulle ra-

vintoa. Puheenjohtajamme Riitta Hirvosen entiset kuorolaiset Vuosaaresta esittivät "Kun kävelin kesaillalla" ja "Kesäpäivä Kangasalla". Saimme kuulla myös Iivo Härkösen karjalankielisen version "Kesäpäiväine Karjalan mäjel".

Yhteislauluna raikui kaanon "Minun kultani kaunis on". Oli komeeta ja mukansa tempaavaa.

Kuin sokerina pohjalla saimme nauttia kahden puheenjohtajamme, kunniapuheenjohtaja Juhani Forsbergin ja nykyisen puheenjohtajan Riitta Hirvosen neli-kätisesti soittamista Bramsin valsseista.

Vuosia sitten kuulin Perheradio-ohjelmassa, kun Juhani Forsberg kertoi, miten aito uunipaisti eli karjalanpaisti valmistetaan. Enpä olisi silloin uskonut, että jonain päivänä saan siitä nauttia. Kyllä hyvää kannatti odottaa. Kiitos kokille ja kaikille pitoihin osallistuneille, oli ilo olla mukana.

EILA PÄRSSINEN

Juhani Forsberg ja Riitta Hirvonen musisoivat, Riitan kuorolaiset lauloivat, ja perinteinen karjalainen ateria maittoi salintäyteiselle yleisölle.

Lottien perintö elää yhä suomalaisessa ruokailukulttuurissa

Lottamuseon uusi verkkotuotanto *Lottajärjestön rajatuotanto Työmaahuolloksi* www.lottamuseo.fi/tyomaahuolto-peli/ kertoo, kuinka lottaperintö on siirtynyt sukupolvelta toiselle, vaikka itse järjestö lakkautettiinkin välirauhansopimuksen nojalla syksyllä 1944.

Moniko meistä tulee esimerkiksi ajatelleeksi lounastaessaan Amican ruokalassa, että Amica on kehittänyt lottien 1940-luvulla perustamasta Työmaahuollosta.

Lottajärjestö toimi aktiivisesti koko sota-ajan, vuosien 1939-1945 välisenä aikana, avustaen niin kotirintamalla siviilejä kuin sotatoimialueella armeijaa.

Muonitusjaosto oli suurin

Lottajärjestön suurin jaosto oli muonitusjaosto, jonka puitteissa hoidettiin moninaisia tehtäviä aina joukkoruokailusta lottakantteihin.

Muonitusjaoston toimintaa organisoivat Lottajärjestön keskusjohtokunnan rajatoimisto, jolle oli keskitetty hallinnolliset tehtävät ja lottatyövoiman välittäminen sinne, missä sitä kulloinkin tarvittiin.

Jatkosodan päätyttyä työ Lottajärjestössä jatkui kiireisenä. Aselepo ei vaikuttanut heti Lotta Svärd -

järjestön toimintaan, kenttälötkat pysyivät palveluspaikoissaan ja kotialueen lotat keskittyivät siirtoväen ja sotainvalidien auttamiseen.

Välirauhan solmimisen jälkeen Lottajärjestön yksi suurimmista huolenaiheista oli komennukselta vapautuvista lotista huolehtiminen. Tätä tarkoitusta varten perustettiin marraskuun alussa 1944 Työmaahuolto ry.

Yhdistyksen tehtäväksi määriteltiin komennukselta vapautuvista lotista huolehtiminen ja Pohjois-Suomen jälleenrakennustyömaiden muonittaminen. Työmaahuolto ry:n perustamiskirjan allekirjoittivat rajatuotannossa aktiivisesti lottatyössä toimineet naiset. Samat henkilöt valittiin myös yhdistyksen johtokuntaan.

Työmaahuolto käyntiin

Yhdistyksen toiminnan käynnistämisen mahdollistivat Lotta Svärd -keskusjohtokunnan alaiselta rajatoimistolta ja myöhemmin selvitystoimistolta hankittu muonituskalusto sekä ruoka- ja tarvikevarastot. Näin Lottajärjestön rajatoimistosta syntyi Työmaahuolto, joka vaikutti vuosikymmeniä suomalaisen työpaikkaruokailun kehittämiseen.

Työmaahuolto ry:n toiminta siirrettiin saman nimiselle osakeyhtiölle ke-

väällä 1945. Toiminta-alueena oli koko Suomi, mutta eniten ruokailijoita oli Rovaniemen alueella.

Vuosien saatossa Työmaahuollon toiminta laajeni ja sen toiminnan piiriin sisällytettiin ennakkoluulottomasti uusia toimintamuotoja.

Yksi tärkeistä toimintamuodoista oli suurmuonitusten järjestäminen, joista merkittävin oli osallistuminen Helsingin vuoden 1952 olympialaisten muonitukseen järjestämiseen.

Ruokapalvelut muonittivat yrityksistä kouluihin

Ruokapalvelu -toiminta aloitettiin syksyllä 1962. Ruokapalvelussa valmistettu ruoka toimitettiin jake-lupaikkoihin, pääasiassa kouluihin ja liikelaitoksiin, joihin ei ollut mahdollisuutta sijoittaa omia valmistuskeittioita.

Ruokapalveluiden keskitämistä varten rakennettiin Vantaan tuotantolaitos 1970-luvulla. Tuotantolaitos oli yksikkö, jonne kaikki Työmaahuollontyöpaikkaruokailuun liittyvät palvelut keskitettiin: raaka-aineen hankinta ja säilytys, ruokalistojen laatiminen sekä aterioiden valmistus. Palveluun kuului myös aterioiden jakelu. Asiakkaina olivat mm. yritysten työpaikkaravintolat, koulut,

oppilaitokset ja lentokoneiden cateringpalvelu.

Työmaahuollon ja sen tytäryhtiöiden myymistä ryhdyttiin suunnittelemaan, koska rahaa haluttiin kanavoida Suomen Naisten Huoltosäätiön alkuperäiseen tarkoitukseen: sodan johdosta kärsimään joutuneiden huoltamiseen ja avustamiseen.

Vuonna 1978 Työmaahuolto tytäryhtiöineen myytiin Oy Fazer Catering Ab:lle ja pian tämän jälkeen Fazer myi Vantaan tuotantolaitoksen eteenpäin Helsingin kaupungille, koska Fazer ei tarvinnut tuotantolaitosta, olihan sillä jo omat tehtaansa, Fazer halusi ainoastaan työpaikkaruokalojen ketjun, johon kuului lähes 200 toimipistettä.

Vuonna 1988 Fazer Catering osti Ruotsin toiseksi suurimman henkilöstöravintolayrityksen Scandic Restaurant Ab:n. Yrityskaupan myötä Fazer Catering vaihtoi nimensä Amicaksi. Amican toimintaa laajennettiin määrätietoisesti muun muassa yrityskaupoilla. 1990-luvun lopulla Amicalla oli yli 800 henkilöstöravintolaa ja se työllisti noin 3 500 työntekijää.

Kuvasarja "Sotilas matkustaa" kuvattu rataosalla Äyräpää-Viipuri. Muonituslotta jakamassa "lotinaa" keittiövaunun vieressä. Äyräpää-Viipuri 9.3.1942. SA-kuva.

Lottamuseo on museo-ammattillisesti hoidettu erikoismuseo, joka tallentaa lottien historiaa ja tutkii naisten vapaaehtoista työtä osana maamme historiaa. Museota ylläpitää Lotta Svärd Säätiö. Lottamuseo avattiin yleisölle vuonna 1996.

Lisätietoja:

Käyntiosoite:
Rantatie 39, Syväranta
04310 Tuusula

Museo p. 09 274 1077
sähköposti:
info@lottamuseo.fi
www.lottamuseo.fi
www.facebook.com/lottamuseo

Laatokan puolustus, osa V: Sotatoimista Valamon saarilla, osa III

Kirjoittussarja Laatokan puolustuksesta jatkuu, edellinen osa julkaistiin lehden numerossa 1/2016.

Ristisaari

Pienten saarten ryhmä sijaitsee suurin piirtein Mantsinsaaren ja Valamon puolella välissä.

Vanhojen topografikarttojen merkinnät kertovat, että reservin luutnantti Erkki Kare on vuosina 1928 ja 1929 kartoittanut näitä Laatokan saaria. Neljän saaren ja muutaman luodon ryhmälle on riittänyt nimiä kartoittajan mielestä kahdelle: Mantsin Honkasaarelle eli Hongatsulle ja Ristisaarelle.

Tulkitsemalla kartan katta korkeuskäyrän ptkää ja yhtä kiintopistettä saa selville, että Ristisaaren suurin korkeus on 16,4 metriä. Koska Laatokan vedenpinnan korkeus on 5,1 metriä, Ristisaaren todelliseksi korkeudeksi jää 11,3 metriä. Lähes pyöreällä saarella pääsee suoraan mihin tahansa kulkemalla enintään 600 metriä. Vanhan kartan mukaan saaren itäreunassa on ollut laiturijä joku rakennus.

Ristisaari oli aikanaan Mökerikön tavoin Valamon luostarin kalastussaari. Myrsky vaikeuttaa saarelle pääsyä vielä enemmän kuin Mökerikössä.

Ristisaarta alettiin varustella vankityövoimalla kesällä 1918. Täysin tarkoitustaan vastaamaton vankityövoiman käyttö lopetettiin niin Ristisaarella kuin muillakin pattereilla syksyn kuluessa.

Saaren ensimmäiset tykit olivat kaksi 57 mm:n Nordenfeld-kanuunaa. Ruotsalainen asennusryhmä asensi tykit paikalleen. Ne haasivat ensimmäisten koeaukusten jälkeen. Tämän vuoksi kalustoksi vaihdettiin kenttäkanuunat.

Ristisaarella ei ensin ollut minkäänlaisia asuntoja. Vartiomiehistöä varten sinne siirrettiin kesällä 1918 Sortavalasta upoksissa olleen proomun pömpeli.

Väinö Svanström raportoi esimiehelleen kesäkuussa 1919:

"Ristisaaren patteri, nykyään varustettu kahdella 57 m/m tykillä rakennetut hyvin heikolle betonikalustalle sekä kaksi 87 m/m vanhaa kenttätykkiä ja yhdellä konekiväärillä. Näistä on ainoastaan yksi kenttätykki käyttökuntoinen. Kuitenkin on suunniteltu 6" Canet patterin rakentamista tälle saarelle ja tulee patteri silloin yhteyteen Rautaväijän patterin ja Peiposen rakenteella olevan 75 m/m patterin sekä Heinäluodon 75 m/m patterin kanssa, joka on taisteluvalmis hallitsemaan rintamaa Valamon ja Mantsinsaaren välillä, jonka läpimur-

tautumista vaikeuttavat eri saarien väliset matalat vedet."

Kuuden tuuman patterin Canet-tykit kuljetettiin Ristisaareen viimeisillä laivakeleillä vuoden 1919 syksyllä. Ahvola-niminen alus kuljetti tykkejä linnakkeille. Ahvola oli miinanlaskijaksi muutettu entinen ruoppaja.

Laatokka oli alkanut jäätyä ja Mantsinsaaren vielä kuljetettavaksi suunnitellut tykit jäivät sillä kertaa luovuttamatta. Ahvola lähti talvehtimaan Puutsaareen purettuaan tykit Ristisaareen. Alus sai jäissä törmäillessään vuodon, joka jäätynä kuitenkin jään rajassa talveksi. Vuoto jäi kaiken huomauttamatta ja alus upposi vasta seuraavana keväänä.

Hankolainen yhtiö Oy Granit aloitti Ristisaaren patterin rakennustyöt vuonna 1920. Tämä rakennus-yhtiö oli tehnyt paljon linnoitustöitä jo Venäjän valan aikana.

Oy Granitin Laatokalle tekemää työtä on arvosteltu säälimättä. Vikaa oli tilaajankin puolella, koska töiden valvonnasta ja vastaantotosta ei oltu sovittu mitään.

Ristisaaren patteri saatiin toimintavalmiiksi vuonna 1921. Patterin pääampumasuunta oli kaakko. Sivukatveita lukuunottamatta patterilla pystyttiin ampumaan molemmilla tykeillä täysympyräsektoriin. Ristisaareen siirrettiin Mantsinsaaresta hirsinen koulurakennus kasarmiksi.

Talvisodan aikana Ristisaaren linnake oli tärkeällä paikalla Mantsinsaaren huoltoreitin varmistajana. Neuvostoliiton ilmavoimat pommitti linnaketta useita kertoja. Ristisaaren tykistö suoritti lukuisia häirintäammuttoja Pitkärannan saaristoon.

Jatkosodassa Ristisaari jäi etulinjaan sen jälkeen, kun Mantsinsaari ja Pitkärannan saaristo jouduttiin luovuttamaan heinäkuun alussa 1944. Ristisaari pysyi puolustajan hallussa rauhanteen saakka. Kalusto ja joukot poistuivat sieltä 19.9.1944.

Jatkosodan aikana Ristisaaren tykkikalustona oli kolme 120 millimetrin Vickersiä. Toinen tykkiase-ma oli varustettu kaksois-tykillä, toinen yhdellä tykillä. Samanlainen järjestely oli myös Rautaväijällä. Lai-valavetti mahdollisti hyvin tämän ratkaisun.

Laatokalle sittemmin siirretyt 120 mm:n Vickers-tykit olivat rannikkotykitön käytössä ensimmäistä kertaa Ahvenanmaalla I maailmansodan aikana. Kenneth Gustavssonin mukaan Ahvenanmaalla oli

käytössä myös kolmen samalle lavetille sijoitetun tykin sovelluksia.

Miltei kaikkien Pohjois-Laatokalla olevien entisten rannikkopatterien linnoitteet ovat siinä kunnossa, mihin suomalaiset ne jättivät poistuessaan alueelta syyskuussa 1944. Vain Heinäsaarenmaalla on hävinnyt rakenteita, koska niiden päälle on rakennettu tai niitä on räjäytetty. Sen lisäksi patterialuetta on käytetty kokeilutoimintaan.

Laatokan rannikkopatterien linnoittamisessa voidaan erotella neljä eri vaihetta. Ensimmäinen vaihe oli 1920-luvun alkupuolella, jolloin taistelukalusto sijoitettiin nopeasti venäläistyyppisiin avoasemiin.

Toisena vaiheena voidaan pitää 1930-luvun alkua, jolloin muutamille patterialueille rakennettiin Rikama-tyyppiset tulenjohtotornit.

Kolmas vaihe oli talvisodan alla vuonna 1939, jolloin pääasiassa vapaaehtoisella työvoimalla uusittiin useita tykkiasemia ja rakennettiin lähipuolustusasemia.

Neljäs vaihe oli jatkosodan aika. Tällöin tykki-asemat viimeisteltiin niin suojaisiksi kuin avoasemat yleensäkin saattoi saada. Jatkosodan ajalta ovat lisäksi useat kasematit, ilmatorjuntajoukkojen asemat, estelaitteet ja lähipuolustusasemat.

Ristisaaren patteri on säilynyt erityisen hyvin. Tämä johtuu ainakin osittain siitä, että saari on pieni ja asumaton. Sinne onnistuu nousta maihin vain hyvällä säällä.

Rannikkotykkien asemat ovat aivan saaren korkeimmalla kohdalla runsaan 50 metrin päässä toisistaan. Alkuaan kuuden tuuman tykeille rakennetut asemat on jatkosodan aikana muutettu 120 mm:n Vickers-kalustolle sopivaksi. Toinen asema on tarkoitettu yhtä tykkiä varten, toinen samalla lavetilla olevaa kaksoistykkiä varten. Tykkejä varten on asemien pohjalle valettu noin metrin korkuiset betonikartiot, joilla pultitikehät ovat. Valutyö on kaunista.

Asemissa ei liioin ole rojua eikä likaa, ammuskomerot ovat ehjät. Miehistö- ja ampumatarvikkeiden asemat ovat lähes kuivia ja tyhjiä. Teräsovet ovat tukevasti paikoillaan. Ammus-ten juontokourut ovat samantyyppiset kuin Mökerikössä.

Ristisaaren maasto laskee jyrkästi patterialueelta etelärannalle päin. Tätä on käytetty hyväksi tulenjohtoa- toasemaa rakennettaessa. Ristisaarella ei ole tulenjohtotornia, vaan tulenjoht-

Ristisaaren "tuliputkia". Ristisaari 10.6.1942. SA-kuva.

toasema on rakennettu kalion sisään tykkien putkitason alapuolelle. Miltei samanlaiseen ratkaisuun on päädytty Bengtskärissä, jossa suojatilat on kylläkin rakennettu vasta sotien jälkeen. Ristisaaren patterialueella on myös betonias- täen rakennetut kevyen ilmatorjuntajoukkojen asemat. Pienen saaren rannoilla on lähipuolustuspesäkkeitä ja piikkilankaesteen jäänteitä. Vaikka Ristisaari on kool-

taan pieni, siellä on ollut paljon rakennuksia. Itäpäässä on kartan mukaan on ollut joskus laiturijä. Siellä on säilynyt suurehkon rakennuksen kivijalka. Itse laiturista ei näy enää jälkeäkään.

Saaren pohjoisrannalta löytyy kolmen lujille kivijaloille tehdyn rakennuksen jäänteitä. Peruskivien halkeamat kertovat rakennusten palaneen. Pohjoisrannalla on myös kenttälinoi-

tettu majoituskorsu, jota retkeilijät ovat käyttäneet majoittumiseen. Vesilinnut ja norpat suosivat retkeilijöiden ohella saarta.

ERKKI MARTTILA
Laatokan puolustuksen perinneyhdistys ry

Kirjoitus on
aiemmin julkaistu
Jaakkiman Sanomissa

Erätarinoiden keruu jatkuu vielä

Hyvät karjalaiset, muistutan vielä käynnissä olevasta eräperinteen keruusta: Karjalaisii erätarinoi kerruu.

Keruuksa kootaan talteen vielä tavoitettavissa oleva tieto luovutetun Karjalan metsästäjistä ja kalastajista, metsästysoloista sekä metsästys- ja kalastustavoista. Keruun järjestävät Karjalan Liitto, Suomen Metsästysmuseo ja Kuparsaaren metsästysseura yhdessä.

Lisää aineistoa kaivataan. Parikymmentä vastausta oli saapunut viime vuoden loppupuolella ja lisäksi olen tehnyt kymmenkunta haastattelua. Tilanne on tyydyttävä vain Antrean, Kirvun, Heinjoen, Vahvialan ja Äyräpään pitäjien osalta.

Olen myös edelleen valmis haastattelemaan karjalaisesta eräperinteestä ja -historiasta tietäviä. Toisen käden muistitieto kelpaa

hyvin niin kirjallisen vastausten kuin haastattelunkin pohjaksi. Haastateltava voi kertoa vanhemmiltaan, isovanhemmiltaan tai muilta sukulaisiltaan kuulemaansa.

Aktiivinen keruu-aika kestää maaliskuun 2016 loppuun. Vastata voi toki varsinaisen keruuajan jälkeenkin. Tämähän ei ole kilpakeruu, mutta kaikkien määräraakaan mennessä vastan-neiden kesken on luvattu arpoa Metsästysmuseon ja Karjalan Liiton lahjoittamia keruupalkintoja.

Keruuavustukset vastaanottaa Metsästysmuseo. Vastata voi postitse lähettämällä vastauksen osoitteeseen

Suomen Metsästysmuseo,
Tehtaankatu 23 A,
11910 Riihimäki,

sähköpostitse osoitteeseen pekka.allonen@ metsastysmuseum.fi tai

Metsästysmuseon kotisivuille sijoitetulla vastauslomakkeella, www.metsastysmuseum.fi

Keruuksa kerrotaan lisää Metsästysmuseon kotisivuilla ja sieltä voi tulostaa myös keruuesitteen. Keruun tueksi perustettuun facebook-ryhmään Karjalaisii erätarinoi kerruu ovat kaikki kiinnostuneet myös tervetulleita.

Vastaan kaikkiin keruuta koskeviin kysymyksiin. Karjalaisiin eräterveisin

PEKKA ALLONEN
Amanuenssi
Suomen Metsästysmuseo
puh. (019) 723 751
045 170 1585

www.facebook.com/Suomen.Metsastysmuseum

Tietoa löytyy Vpl. Pyhäjärvestä

Yhä nuoremmat ihmiset ovat kiinnostuneita esi-isiensä synnyinkunnasta Vpl. Pyhäjärvestä. Nuoremmatkin Pyhäjärvellä syntyneet ovat jo pitkästi yli 70-vuotaita. Heidänkin omat muistikuvat ovat varsin heppoisia ja monien tarinoiden ja muisteluiden värittämiä.

Useiden karjalaseurojen kokoontumisissa, samoin sukuseurojen tapaamisessa, on oivallinen tilaisuus täydentää omaa tietoutta. Maisteri Impi Wiika kirjoitti historiategoksen ”Vpl. Pyhäjärvi Kappale kannakselaisvaiheita” 1950-luvun alussa.

Tämä teos on tarkin lähdeteos myös nuoremmalle väelle. Todella mahtava teos, kun ottaa vielä huomioon kirjoittamisvaiheessa käytettävissä olevan täysin olemattoman tietotekniikan. Kirjahankkeen tekemisestä päätettiin samassa 15.3.1947 pidetyssä Pyhäjärven kunnan hoitokunnan kokouksessa Vammalassa, jolloin päätettiin myös Pyhän-Säätiön perustamisesta.

Historiahanketta eteenpäin viemään valittiin toimikunta, maisteri Impi Wiika kokoonkutsujana, rovasti Karl Wiika, maanviljelijä Jalmari Pusa, kansanedustaja Matti Pärssinen, hoitokunnan puheenjohtaja Vilho Toiviainen, maanviljelijä Mikko Lapalainen sekä maanviljelijä Heikki Inkinen.

Vielä samana vuonna toimikunta piti useita kokouksia, joissa päätettiin mm. että kirjan alustavaksi sivumääräksi suunniteltiin 500-600 sivua ja hanketta päätettiin rahoittaa kirjan ennakkomyyntillä ja pyytämällä avustuksia pyhäjärveläisiltä yhdistyksiltä ja yksityisiltä henkilöiltä.

Toimikunta toimi varsin ripeästi. Pyhän-Säätiön hallituksen jokaisessa kokouksessa käsiteltiin kirjahankkeen edistymistä ja 29. tammikuuta 1950 todettiin ennakotilauksia kertyneen 416 kappaletta.

Painatussopimus tehtiin turkulaisen Uuden Auran kirjapainon kanssa ja kirja ilmestyi 1950 lopulla 2000 kappaleen painoksena, joista 500 oli kangaskantista ja 1500 nahkaselkäistä. Kirjan kokonaiskustannukset olivat huimat noin kolme vanhaa miljoonaa. Kirjan hinta nahkaselkäisenä oli 2100 vmk ja kangaskantisena 1900 vmk.

Lähes kaikki säätiön varat sitoutuivat kirjanhankkeeseen ja säätiö joutui ottamaan vielä lainaakin lähes miljoonan vmk. 1949 saatiin myös arvokas testamenttilahjoitus Robert Montanilta ja kaikki saadut varat 360 000 vmk käytettiin kirjahankkeeseen.

Miten markkinoitiin
Tieto uudesta teoksesta kiiri pyhäjärveläisten tietoon vuosittain pidettävillä Pyhäjärvijuhlilla ja karjalaseu-

rojen välityksin.

Omaa lehteä ei vielä silloin ollut mutta mm. Karjala-lehdessä kirjaa markkinoitiin. Monet pyhäjärveläiset hankkivat varsin viisaasti kirjan jokaiselle lapselleen. Kirjan myynti jatkui sitten usean vuoden ajan, kunnes varasto oli loppuunmyyty.

Vuonna 1981 säätiön hallitus päätti ottaa kirjasta uuden ns. näköispainoksen Risteen kirjapainosta. Säätiön silloinen asiamies antoi äitinsä suostumuksella tämän hyväkuntoisen kirjan kirjapainon käyttöön, jossa sidonta purettiin ja kuvattiin uusiokäyttöön.

Pitkään keskusteltiin uuden kirjan painosmäärästä. Toivo Hinkkanen esitti 1000 kappaleen määrää, mutta hävisi äänin 5-1 ja päätökseksi tuli 500 kpl:n painos. Kyllä me olimme Toivoa lukuun ottamatta varsin ajattelemattomia, sillä muutama vuoteen kirjaa ei ole enää ollut saatavissa. Kuolinpesistä tai antikvaarioliikkeistä kirjaa on joskus saatu 50-80 euron hintaan.

Impi Wiikan historiategos on ollut loistava tutustumiskohde. Se on ollut myös mahtava lähdeteos sukututkijoille ja kyläkirjojen tekijöille. Huomionarvoisen työn on tehnyt myöskin Aulis Tenkanen, joka on tehnyt kotisivuilleen tarkan henkilöluettelon kaikista kirjassa esiintyvistä.

Vpl. Pyhäjärvikirja

Säätiön hallitus teki vuoden 1988 juhla kokouksessaan päätöksen uuden kuvateos-murresanakirjan aikaansaamisesta.

Rovasti Kaarle Wiika ja maisteri Reino O. Kukko lupautuivat uuden teoksen kokoajaksi. Kirjasta päätettiin ottaa 1500 kpl:n painos. Ennakkomyyntissä kirjaa oli myyty 180 markan hinnasta 1100 kpl ja viisaasti kylläkin nyt päätettiin nostaa painosmäärä 2500 kappaleeseen.

Kiitos tämän päätöksen tätä kirjaa onkin vielä saatavilla.

Myös tämän kirjan henkilöistä Aulis Tenkanen on tehnyt henkilöluettelon kotisivuilleen ja hakusanalla Aulis Tenkanen google avaa sivuston nähtäville.

Vpl. Pyhäjärvi-lehti ja kyläkirjat

Sanomattakin on selvää, että kerran kuukaudessa ilmestyvä Vpl. Pyhäjärvi-lehti on tiedonantajana verstaansa vailla.

Lisäksi vanhat lehdet ovat vuodesta 2005 taltioidu säätiön kotisivuille. Säätiön kotisivuilta pääset myös ”Karjalan kartat si-

vustoille” ja allekirjoittaneen tekemällä matkailukartalle. Google Maps avaa kuvayhteyden Pyhäjärven kuja-

Parhaillaan on tekeillä Vernitsa-Sortanlahden kyläkirja ja Taubilan vaiheista kertova kirja. Mielenkiinnolla odotamme uusia teoksia.

REINO ÄIKIÄ

Osa III: Paikannimien taustaa Mahhoi – Orola – Ivaskensaari

Hiekkavalkama

Hiekkaranta sijaitsee Larjavan naapurissa, Mahhoissa, Juho Federleyn talosta kaakkoon Aappo Härmäläisen maalla Tormolan niemen kärjessä.

Pieni lahti on kivetön ja tasainen hieta-/hiekkaranta, jossa oli kalamiesten ja toiselta puolen järveä soutaneiden kirkkomiesten venevalkama. Jos tuuli oli epäedullinen, jäivät kirkkomiehet jo tähän veneineen, vaikka kirkolle oli matkaa vielä neljä kilometriä.

Valkama-nimi esiintyy usein rannan nimen yhteydessä, lahdella on yksi ja sama asia. Esim. venevalkama on pieni lahden poukama, johon voi viedä veneensä tuulelta suojassa. – Antti Ijas.

Hiekkavalkaman luoto

Hiekkavalkaman edustalla sijaitseva matalikko, jonka päässä on apajapaikka. *Hiekkavalkaman luodonpään apaja*, kaksi apajaa. ”Saattimil ol’ vettä viis sylvä. Saatti-

met tulliit Suurekiveapaja perrii tasol.”

Kykkyssuo: Ivaskensaari, Sumpula

Pieni noin yhden hehtaarin suo sijaitsi lähellä *Kykkynotkoa*. Melkein ainoat mustikkamaat olivat suon ympärillä.

Kykkyssuota ei voitu viljellä, koska siinä oli kiviä, yksi oikein suuri. Sitä sanottiin *Kykkyskiveksi*. Pojat tekivät *Kykkyssuon* laitajan majan. Kun teerit tulivat aamulla laulamaan, niin silloin pojat ampuivat.

Suolle oli mentävä umpimähkään metsän läpi, koska sinne ei ollut mitään polkua. *Katilan* kylä, joka sijaitsi etelämpänä ja johon muun muassa *Kykkyssuo* kuului, on ollut nimeltään Kuckua. – Wiika 1950, s. 445.

Puolamäki

Apajapaikka, ”*Puolmää apajat*” (lahna- ja sekakala-apaja). Apajapaikkaa kutsuttiin myös ”*Puolmää hiekkä*”.

Puolamäennotko

”*Pahavesine notko*” *Puolamäen alla* sijaitsee lähellä *Tormolan-* ja *Mertaniemeä*. Nimi arvellaan johtuvan hyvästä marjankasvusta, puolukoista. Nimi kuuluisi siis olla ”*Puolamäk – Puolamäes*. Tätä nimeä käytettiin vain harvoin.

Notkoa myöten virtasi metsästä Pyhäjärveen luonnon oja, *Puolmää oja*.

Rahkajärven kylän takamaat

Rahkajärvestä etelään päin sijaitsivat *Larjavan* ja *Orolan* kylien metsäpalstat ja saloniityt sekä talojen yhteinen salotupa.

Palstoille kuljettiin *Rahkajärven* länsipuolitse *Revoveräjän* kautta *Kolmankannietä* pitkin.

Rahkajärven saloniitytjen heinä oli laadultaan erinomaista ja laitumet ensiluokkaisia.

Esimerkkinä heinä hyvyydestä mainitaan, että jos talvella lehmillä oli valinnan vapaus syödä *Heinoisten* (siellä oli mainituilla kylillä maita) ja *Rahkajärven* niittyheinää sekä kotipellon kyl-

vöheinää, niin lehmät söivät ensiksi *Rahkajärven* heinän, sitten kylvöheinän ja viimeiseksi *Heinoisten* heinän. – Wiika 1950, s. 456.

Revoveräjä

Larjavan kyläläisten metsäpalsta *Rahkajärvellä*. *Revon talon* *Larjavan* kyläläisten ja *Matti Hinkkasen* palstalla olevalla salotuvalle menevällä tiellä. Nimi johtuu lähellä olevasta *Revon* talosta.

”Yks talo siel’ ol’ Repo ja se mis aita män’ tie poikki, ni se ol’ *Revoveräjä*”. Talo oli viimeksi *Hinkkasten* omistuksessa.

Surmahiekka

Ranta-alue *Hiekkavalkaman* ja *Tormolanniemen* välillä *Aappo Härmäläisen* maalla.

Tormolan niemen kärjessä noin 300 metriä rannasta on järvessä iso kivi. Kirkkovenen kaatui kovassa ukkosmyrskyssä. Kaikki veneessä olijat hukkuivat. Vene ja ruumiita ajautui hiekkarannalle. toisen kertomuksen mukaan kyseessä oli kolme venettä. (Matti Hinkkasen isä, Tuomas, (1836–1915) oli kertonut).

Toivola

Federleyn ostotila, entinen autiotila. Nimi ei ollut kansanomaisessa käytössä.

Talonpaikka Mahhoissa Pyhäjärven rannalla. Paikalla oli ennen kaksi pientä taloa: Karkiainen ja Hienonen. Nimismies Forss rakennutti nykyiset rakennukset. Viimeksi talon omisti kauppias Mikko Karilainen.

Perimätieto kertoo, että Forssin rakennusten läheisyydessä olisi myös ollut *Taubilan lahjoitusmaahovin Pii-skäpetäjä*. 1920-luvulla syntyneet ja seudulla asuneet eivät kuitenkaan vahvista tätä tietoa.

Toivolaniemi

Niemi Mahhoissa Toivolan talon kohdalla.

Tormolaniemi

Ulommainen niemenkärki etelään päin Pyhäjärven (hevosenkengän) sisään pistävässä suuressa niemessä *Mahhoista Ivaskensaaren* päin *Puksaaren* vastapäätä. Niemi lienee saanut nimensä usein vallinneesta kovasta myrskystä – storm.

Niemen kainalossa oli *Tormolan* lahti ja niemellä oli kaksi vähäistä karpalosuota. Sumpulan tilan luonnonniittyä kutsuttiin *Tormolan* niityksi.

Tormolaluoto oli *Tormolan niemen* päässä *Puksaaren* luona. *Puksaaren* päähän jäi vain kapea ja syvä laivaväylä. *Tormolan luoto* oli pelätty karikko.

Tormolanhiekkä oli apajapaikka, kaksi apajaa, sekakala-apajat.

Vehkasuo

Suo *Mahhoissa*, Armas Federleyn talon lähellä, osa peltoa, osa niittyä, jossa kasvoi runsaasti suovehkoja.

Äikiän lahti eli Sumpulan ranta.

Nuottaa saa vetää rannan mukaan, saattimet aina kahteen syleen saakka. 5–6 apajaa.

Jatkuu...

KAUKO HINKKANEN

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön

Adressit 10 euroa
kappale
+ postituskulut.
Tilaukset:
Juhani Forsberg
Ryytimaantie 19 A 8
00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899
tai
juhaniforsberg@gmail.com

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari *Kaunisti Vpl Pyhäjärveä*, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4.
Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai 044 564 1040
Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä ilman lähetyskuluja. Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>
Suvannon seutu 1917-1921 elämää ja ihmiskohtaloita 336 s. Hinta 40 euroa. Tilaukset puh. 040 021 3369. Suvanto-kirjaa vain tästä numerosta 040 021 3369 tai sähköpostistani.
Numerosta 044 564 1040 vain Kaunisti Vpl Pyhäjärveä.

Vpl. Pyhäjärvi -tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki nyt vaakunapaita, jota saatavana jälleen kaikissa pohjaväreissä valkoinen, helmenharmaa ja musta. Tuote, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asukseksi tuleville kotiseutumatkoiille, vaikka koko ryhmälle. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa ja mustissa sekä V- että pyöreällä kaula-aukolla, mutta helmenharmaissa vain pyöreäaukkoisena. Koot S, M, L, XL hinta 15 e/kpl ja isommat koot XXL ja XXXL 20 e/kpl. Mustia V-aukkoisia vain muutama iso koko jäljellä.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushinnaan 10 eur/kpl. Hanki myös kirja Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita: hinta jäsenille 30 euroa, muille 40 euroa.

Postitettaessa lähetyksiin lisätään postituskulut. Tilaukset ja tiedustelut toistaiseksi ainoastaan Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi (huom. muuttunut sähköpostiosoite)

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöltä tuotteita itselle tai lahjaksi:

Pyhäjärvi-kirja
350 s. Reino O. Kukko – Kaarle Viika, 1989. Historiaa sanoin ja kuvin, sekä murrenasto selityksineen.
Hinta 25 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki
136 s. Reino Äikiä, 2008. Runsaasti kuvia ja muisteluja säätiön alkua ajoilta ja eri paikkakunnilla pidetyistä Pyhäjärvi-juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista.
Hinta 20 euroa.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
336 s. Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015.
Hinta 40 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika, 1963. Hinta 42 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-isännänviiri
Koko 45x400 cm. Suunnittelu Kaarle Viika, 1992. Hinta 75 euroa.

Hintoihin lisätään postituskulut.

Tilaukset ja lisätiedot säätiön asiamies Pirjo Kiiala, puh.0442815 047 tai pirjo.kiiala(at)gmail.com.

PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖN KOTISIVUT
löytyvät osoitteesta:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

OSALLISTU MYÖS YHTEISEN PITÄJÄLEHTEMME TEKOON!
Laita tarjolle kuvia ja kirjoituksia. Toimituksella on oikeus muokata aineistoa.

TAPAHTUMAKALENTERI

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston kokous on lauantaina 27.2. 2016 Sastamalassa. HUOMIOI aiemmin tiedotetusta muuttunut kokousaika!

Pyhäkylä-Seuran yleinen kokous Kiikassa Kinnalan Koukulla 23.4.2016, klo 11.30 aloitamme ruokailulla. Maaliskuun lehdessä lisätietoja.

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerho kokoontuu ke 2. maaliskuuta klo 13.30 Koulukatu 12 Tampere. Tutustutaan Alakylään. Tervetuloa!

Kaikille avoin Karjala-kerho 10.3. klo 17. Tampereella Hervannan kirjaston lukusalissa, toinen kerros, Insinöörinkatu 38, 33720 Tampere. Kuolemajärvi-ilta, toimittaja, tietokirjailija Seppo Pirhosen esitys "Pitäjä ei niin tunnettu kuin kylänsä Summa". Järjestää Hervannan Karjalaseura. Tiedustelut Harri p. 040 833 9001 tai harri.lundin@tintti.net.

Ekumeeniset hengelliset päivät ja talvisodan päättymisen muistotilaisuus 12.-13.3. Lappeenrannassa. Karjalan Liitto toteuttaa hengelliset päivät ja talvisodan päättymisen muistotilaisuuden yhdessä Etelä-Karjalan Karjalaisseurojen piirin ja OK-opintokeskuksen kanssa. Katso tarkemmin www.karjalanliitto.fi.

Karjalan Liiton ja Suomen Metsästysmuseon karjalaisten erätarinoiden keruuseen ehtii vielä osallistua. Keruu-aikaa on 31.3.2016 saakka. Tarinoita toivotaan lisää etenkin Suomenlahden rannikkopitäjistä ja Kannaksen itäosasta. Keruuta koskeviin kysymyksiin vastaa Metsästysmuseon amanuenssi Pekka Allonen, pekka.allonen@metsastysmuseum.fi, puh. 019 723 751 tai 045 170 1585.

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti
tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!
Tilaushinta edelleen vain
30 euroa vuosikerta
Lehti ilmestyy joka kuukausi
Soita tilaus p. 040 730 2622

Seuraava Pyhäjärvi-lehti

ilmestyy maaliskuussa.
Aineistot toimitukseen viimeistään
10.3.2016 mennessä, kiitos!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Korpimetsäntie 16
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Rautasemantie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Pertti Hakanen, Pirjo Kiiala, Kirsti Naskali, Esko Pulakka, Markku Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä aineistoa.

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa /vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%